

Szegedi Tudományegyetem
Juhász Gyula Pedagógusképző Kar
Alkalmazott Pedagógiai Intézet Óvodapedagógus-képző Tanszék

**AZ 5-6 ÉVES ÓVODÁS GYERMEKEK ÓVODAKÉPE EGY
VIZSGÁLAT ALAPJÁN**

Készítették:

Irsai Flóra (óvodapedagógus)

Bánfi Berta (óvodapedagógus)

Varga Sára Éva (óvodapedagógus)

Szeged, 2023

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
1. Kisgyermekkorai nevelés sajátosságai nemzetközi kitekintésben, a magyar óvodák óvodaképe.....	7
1.1. A KISGYERMEKKORI NEVELÉS SAJÁTOSSÁGAI EURÓPÁBAN	7
1.1.1. Németország.....	7
1.1.2. Magyarország.....	8
1.1.3. Összehasonlítás	10
1.2. AZ ÓVODAI NEVELÉST MEGHATÁROZÓ TÖRVÉNYEK, RENDELETEK	11
1.2.1. Köznevelési törvény.....	11
1.2.2. Az óvodai nevelés országos alapprogramja.....	11
1.3. ÓVODAKÉP NAPJAINKBAN	14
1.3.1. Óvodakép fogalmának értelmezése	14
1.3.2. Mitől jó az óvoda?.....	15
1.3.3. Az óvodapedagógus szembeni elvárások.....	16
1.3.4. Az óvodás gyermek jellemzői.....	18
2. A vizsgálat bemutatása.....	24
2.1. VIZSGÁLAT ELŐZMÉNYEINEK BEMUTATÁSA.....	24
2.2. A VIZSGÁLAT BEMUTATÁSA	25
2.3. VIZSGÁLATI MÓDSZER.....	26
3. A vizsgálat eredményeinek bemutatása	31
3.1. A GYERMEKEK ÓVODAI HELYSÉGEKRŐL ALKOTOTT VÉLEMÉNYE.....	31
3.1.1. Kedvelt óvodai helyiségek, játszósarkok	31
3.1.2. Nem kedvelt óvodai helyiségek.....	33
3.1.3. A csoportszoba játékaikról alkotott vélemények	34
3.1.4. A csoportszoba játékaival kapcsolatos ötletek	36
3.2. BESZÉLGETŐKÖR.....	38
3.2.1. Beszélgetőkörrel kialakított általános elképzelések	38
3.2.2. Beszélgetőkörrel kapcsolatos vélemények.....	39
3.2.3. Beszélgetőkörrel kapcsolatos ötletek és azok megosztása	41
3.3. ÓVODAI TEVÉKENYSÉGEK, FOGLALKOZÁSOK.....	43
3.3.1. Társakkal történő közös tevékenységgel kapcsolatos önálló döntéshozatal	43
3.3.2. Az óvodapedagógussal történő közös tevékenykedés	43
3.3.3. Gyermek foglalkozásokon való részvétele	45
3.3.4. A társakkal való közös tevékenységek értékelése	46
3.3.5. Közös tevékenységről történő döntés	47
3.4. AZ UDVAR	49
3.4.1. Kedvelt udvari játéktevékenységek.....	49
3.4.2. A gyermekek véleménye az udvar kapcsán.....	50
3.4.3. Az udvar kialakítása a gyermekek szemszögéből	52
3.4.4. A gyermekek udvaron töltött ideje.....	54
3.5. A GYERMEKEK TÁRSASKAPCSOLATAI AZ ÓVODÁBAN.....	54
3.5.1. Játékhoz fűződő kapcsolatok	54
3.5.2. Konfliktus helyzetek az óvodában.....	55
3.5.3. A gyermek és óvodapedagógus kapcsolata	56
3.5.4. Az óvodapedagógussal kapcsolatos negatív érzelmek	57
3.5.5. A gyermekek bizalmába zárt személyek.....	59

3.6. ÁLTALÁNOS JÓLLÉT.....	59
3.6.1. <i>Gyermekek óvodába járáshoz kapcsolódó attitűdje</i>	59
3.7. A JÓ ÓVODA KRITÉRIUMAI A VIZSGÁLATBAN RÉSZT VEVŐ GYERMEKEK SZERINT	61
4. Összegzés	63
Irodalom	64
Táblázatok jegyzéke	66
Ábrák jegyzéke.....	67
Mellékletek	68

Bevezetés

Kutatásunk tárgya az 5-6 éves gyermekek óvodaképének feltárása. Az óvodakép fogalmát egy mentális konstrukcióként értelmeztük, ami az adott korszak közgondolkodásában jelenik meg. Leírja, hogy milyennek látják a vizsgált időszakban a „jó óvodát”. Az óvodáról alkotott kép a hétköznapi tapasztalatok útján alakul ki. Meglátásunk szerint a téma vizsgálata kiindulópontot biztosíthat saját óvodapedagógusi munkánk tudatosabb végzéséhez és fejlesztéséhez.

Témánk aktualitását adja, hogy hazánkban a 2015. szeptemberétől hatályba lépő rendelet alapján 3 éves kortól a gyermekeknek legalább 4 órában kell óvodai foglalkozáson részt venni. Tehát a gyermekek személyiségfejlődésére hároméves korától egészen az iskolába lépésig az óvodai környezet is hatással van, hiszen hétköznapijainak nagyrésztét az óvodában tölti. Ebből adódóan az óvodapedagógusoknak fontos jól megválogatni azokat a módszereket, eszközöket, amelyeket a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére irányulnak. Az óvodapedagógusok tudatos nevelőmunkáját segítheti, ha ismerettel rendelkezünk arról, hogy a gyermekek hogyan vélekednek az ideális óvodáról, milyennek látják a jó óvodapedagógust.

Az óvodai nevelés sajátosságait sok tényező befolyásolja. A világ különböző területein más-más módon szervezik ennek a korosztálynak az intézményes nevelését. Nem csak a távoli országok között, de még Európán belül is eltérések fedezhetők fel a kisgyermekkorai nevelés sajátosságainak tekintetében. Hazánk óvodai nevelésének alapját, kereteit országos érvényű törvények, rendeletek határozzák meg. Egy-egy intézmény egyéni jellegzetességeit az óvoda saját pedagógiai programja foglalja magába. Az óvodai nevelés minőségét ezen felül meghatározza az óvoda épületének kialakítása, a megfelelő eszközök biztosítása és a nevelési folyamatban résztvevő személyek kompetenciája is.

A nemzetközi és hazai kutatásokat megismerve, megállapíthatjuk, hogy sok szakember, pszichológus, pedagógus foglalkozott (Hercz, 2015; Várhegyi, 2017) azzal, hogy milyen a „jó óvoda”. Kutatták, hogy milyen környezetet, milyen tárgyi és személyi feltételeket szükséges biztosítani ahhoz, hogy a gyermekek fejlődésére a lehető legoptimálisabb hatást gyakoroljunk. Az elmúlt évtizedben, nemzetközi szinten egyre gyakrabban keletkeztek olyan kutatások (Martinsen, 2015; Pyle & Alaca, 2018; Merewether, 2015; Vargáné Szabó, 2000; Golyán, 2019), amelyek a gyermeki nézőpontot igyekeznek bemutatni annak érdekében, hogy a gyermeki igényeket, egyéni szükségleteket a megfelelő módon tudják kielégíteni az optimális fejlődés elérése érdekében. Hazánkban az ilyen típusú kutatások, felmérések terén hiányosság tapasztalható. Ez adja vizsgálatunk újdonságértékét.

A kutatás kiindulópontját a Nürnbergi Evangélikus Főiskolán végzett „A gyerekek szóhoz jutnak” (németül: Kinder kommen zu Wort) című projekt alkotta. A főiskola hozzájárulásával a német vizsgálatot a hazai viszonyokhoz adaptáltuk. Ennek megfelelően kutatásunk célja a középső- és nagycsoportos óvodás gyerekek ideális óvodáról alkotott gondolatainak a feltárása volt a hétköznapi életben átélt szubjektív szociális és pszichés tapasztalataik és élményeik alapján. Vizsgáltuk, hogy milyennek látják a vizsgálatban részt vevő kisgyermekek óvodájukat, hogy érzik ott magukat, illetve hogyan gondolkodnak a jó óvoda kritériumairól.

Az vizsgálatban részt vevő gyermekek óvodaképének vizsgálata a következő szempontok szerint történt: 1. az óvoda infrastruktúrájának állapota; 2. az óvodai tevékenységek; 3. játék az óvodában; 4. a szociális kapcsolatok; 5. a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolata 6. az ideális óvoda kritériumai.

Ennek megfelelően kutatásunk során a következő kérdésekre kerestük a választ.

- Mennyire képesek a vizsgálatban részt vevő gyerekek szubjektíven a saját óvodájukban folyó nevelőmunka minőségét értékelni?
- Hogyan értékelik a vizsgálatban részt vevő gyerekek az óvodájukat?
- Milyennek látják a csoportszobát, mennyire elégedettek a játékeszközökkel, az udvari játékokkal stb.)
- Hogyan ítélik meg az óvodapedagógusok által kezdeményezett foglalkozásokat?
- Milyennek tartják az óvodai játéktevékenységeket?
- Hogyan vélekednek a saját szociális kapcsolataikról?
- Milyennek látja a gyermek az óvodapedagógussal való kapcsolatát?
- Hogyan képzelik el az ideális óvodát?

A kérdések kialakításánál abból indultunk ki, hogy az 5-6 éves óvodás gyerekeknek még nincs kialakult koncepciójuk a minőség fogalmáról. Mindazonáltal ők is meg tudják határozni, hogy mi tetszik nekik, és mi az, ami nem felel meg számukra. Vannak igényeik, szükségleteik és kívánságaik, amiket ki tudnak fejezni. Figyelembe vettük, hogy általános életkori sajátosság, hogy a kisgyermek bizalommal van a személyi és tárgyi környezetük felé, és kíváncsiak, érdeklődők, motiváltak a környezet felfedezése iránt, amit tevékenységeik, viselkedésük, valamint a személyekhez és dolgokhoz való viszonyulásuk jól tükröz. Képesek rá, hogy szubjektív véleményt formáljanak, megítéljenek valamit a tapasztalataik, érzéseik alapján.

A feltáró empirikus kutatás során főként az induktív és az összefüggés feltáró kutatási stratégiát alkalmaztuk. Az induktív stratégiának megfelelően az empirikus tapasztalatokból kiindulva, a vizsgálatban részt vevő gyerekek körében gyűjtött adatokat elemezve,

általánosítva, jutottunk el az elméletig, a következtetések megfogalmazásáig. Az összefüggés feltáró stratégiát alkalmazva vizsgáltuk az óvoda és a gyermekek kapcsolatát meghatározó tényezőket. Vizsgáltuk, hogy milyen összefüggés mutatható ki, az óvoda felszereltsége, az óvodapedagógus személyisége, az óvodai tevékenységek és a vizsgált gyermekek óvodaképe között.

A kutatási módszer kiválasztásánál abból indultunk ki, hogy a kisgyermekek körében végzett interjúkészítésnek nagy hagyománya van. Jelentőségük, hogy feltárhatóvá válnak a gyermekek emlékképei és a dolgokhoz, személyekhez való viszonyulásuk (Andresen, 2012). Kutatási módszerünk a strukturált interjú alkalmazása volt. Előre meghatározott kérdések alapján külön helyiségben, nyugodt körülmények között négy szemközt történt az interjú. A kérdéseket digitalizáltuk, ami az adatgyűjtést megkönnyítette. Egyes kérdéseknél, ahol a gyerekeknek azt kellett eldönteniük, hogy valami mennyire tetszik nekik egy négyfokozatú smile-szimbólumokat tartalmazó skálát alkalmaztunk. Az adatfelvétel egy gyermekkel kb. 20-35 percet vett igénybe. A vizsgálatba összesen 35 ép fejlődésű 5-6 éves óvodás gyermeket vontunk be. Az adatgyűjtéshez kértük a szülők írásos beleegyezését.

Vizsgálatunk elején a következő feltételezésekből indultunk ki: Feltételezzük, hogy az általunk német mintáról átdolgozott interjú kérdései a gyermekek számára könnyen értelmezhetők, és alkalmas a gyermekek óvodaképének vizsgálatára. Valószínűsítjük, hogy a gyermekek fantázia és részletdús véleményekkel rendelkeznek az óvodájukkal kapcsolatban, amit szavakba is tudnak foglalni. Ezen felül úgy gondoljuk, hogy a gyermekek bizalmi kapcsolatban vannak az óvodapedagógusaikkal, ami befolyásolja a kisgyermekek óvodai viselkedését.

Munkánk három fejezetből épül fel. Az első fejezetben, az elméleti áttekintésében bemutatunk és összehasonlítunk négy európai országot, köztük Magyarországot, intézményes kisgyermekkori nevelésének sajátosságait, kiemelt figyelmet szentelve a törvényi szabályozásokra, amelyet hazánk tekintetében részletesen is elemzünk. Írásunk bemutatásra kerül az óvodáskorú gyermekek fejlődésének sajátosságai a megismerő funkciók, a fizikai, kommunikációs, érzelmi és szociális képességek és készségek tekintetében. Ezeken felül részletezzük, hogy mi az az óvodakép, milyen feltételek szükségesek ahhoz, hogy az óvoda „jó” legyen és a pedagógusoknak milyen kompetenciákkal szükséges rendelkezniük a megfelelő óvodai nevelés biztosításához. A második fejezetben kerülnek bemutatásra kutatásunk eszközei és módszerei, kiemelt figyelmet szentelve a vizsgálatunk alapjául szolgáló német kutatásnak. Az utolsó fejezetben pedig vizsgálatunk eredményeit írjuk le és elemezzük azokat.

1. Kisgyermekkorai nevelés sajátosságai nemzetközi kitekintésben, a magyar óvodák óvodaképe

1.1. A kisgyermekkorai nevelés sajátosságai Európában

A következőkben négy európai országban zajló kisgyermekkorai nevelés sajátosságait foglaljuk össze. Olaszország, Ausztria, Németország és Magyarország kisgyermekkorai nevelési-oktatási rendszerét négy szempont alapján vizsgáljuk meg: (1) hány éves kortól, hány éves korig tart; (2) milyen fennhatóság alatt működik; (3) van-e a gyermeknek óvodalátogatási kötelezettség; (4) milyen törvényi szabályozásai vannak.

Négy olyan ország összehasonlítását választottuk, amelyeknek bár eltérnek rendszereik hazánk kisgyermekkorai nevelésének rendszerétől, mégis felfedezhető közös vonásokat rejtenek magukban. Különös jelentőséget szeretnénk szentelni Németország kisgyermeknevelési felépítésére, mivel kutatásunk német alapokon nyugszik. Így Németország és Magyarország kisgyermekkorai nevelését részletesen mutatjuk be, melyeket a többi felsorolt országhoz képest egy összehasonlító táblázatban jelenítünk meg.

Az elemzéshez segítségünkre van *Az oktatás egységes nemzetközi osztályozási rendszere* (angolul: International Standard Classification of Education – ISCED), amelyet az UNESCO dolgozott ki többek között a nemzetközi oktatási statisztikák összehasonlításának megsegítéséhez (Forgács, 2019). Az osztályozási rendszer legelső szintjét fogjuk áttekinteni a felsorolt országokra vonatkozóan: az ISCED 0 az iskola előtti oktatás-nevelést foglalja magába, azaz a kisgyermekkorai nevelést (angolul: Early childhood education and care - ECEC).

1.1.1. Németország

Németországban a kisgyermeknevelés nem az állami köznevelés része, megszervezése szinte kizárólag a gyermekjóléti (szociális) ellátásba tartozik. Ezekben az intézményekben a kisgyermekek ellátása addig biztosított, amíg a gyermek iskolába nem lép (általában 6 éves kor). Ausztriához hasonlóan a 3 év alatti gyermekeket bölcsődékben (Krippen), a 3-6 éveseket óvodákban (Kindergarten) nevelik, de vannak olyan létesítmények is, amelyek vegyes életkorú gyermekeket fogadnak (Kita-Kindertagesheim). Ezek a szolgáltatások tandíjhoz kötöttek (Eurydice – National Education Systems, 2021).

A kisgyermekek ellátására vonatkozóan a Németország Alaptörvénye (*Grundgesetz*), illetve az 1990-ben kiadott Szociális Törvény gyermek- és ifjúsági jólétről szóló nyolcadik

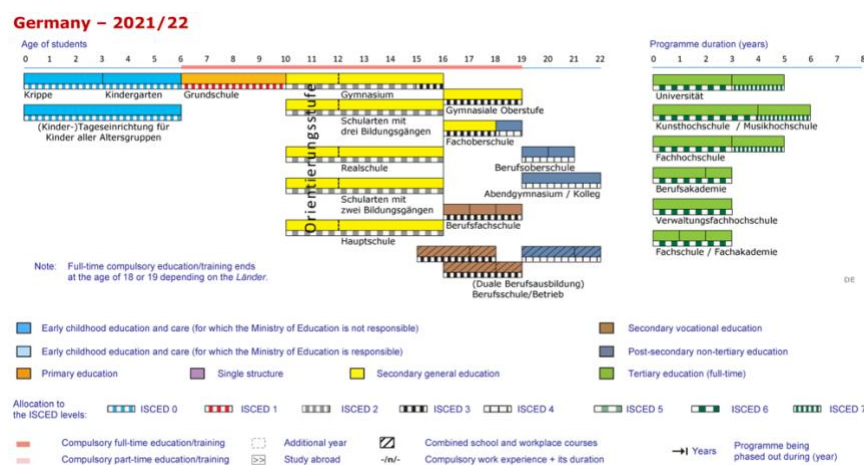
könyve (*Achtes Buch Sozialgesetzbuch – Kinder- und Jugendhilfe – SGB VIII*) ad útmutatást. Ezek mellett az oktatás-neveléssel kapcsolatban a tartományok is külön jogszabályokat alkothatnak, tehát Ausztriához hasonlóan Németországban is tartományonként eltér az óvodai nevelés. A kisgyermek napközi ellátásának fejlesztése érdekében 2019-ben új törvényt adtak ki, amellyel támogatni kívánják a tartományok bölcsődei és óvodai szolgáltatásainak minőségének javulását. Németországban a 0-6 éves korosztály számára nincs intézménylátogatási kötelezettség (Eurydice – National Education Systems, 2021).

Az 1. ábrán megfigyelhető, hogy Németország kisgyermek nevelési intézményei egyáltalán nem tartoznak az oktatási rendszerhez (sötét kék). Ezen felül látható, hogy a 0-3 éves és a 3-6 éves gyermekek vagy külön intézménytípusba vagy összevonva, egy intézményben nevelkedhetnek. A piros vonal jelzi az említett korosztály intézménylátogatási kötelezettség hiányát.

A német 3-5 éves gyermekek 95%-a vesz részt kisgyermekkorú intézményes nevelésben az OECD 2017-es adatai alapján. Mivel a kisgyermekkorú nevelés Németországban nem tartozik az oktatási rendszerbe, illetve nincsen óvodalátogatási kötelezettség, ezért az arány jónak tekinthető.

1. ábra: A német oktatási rendszer felépítése

(Forrás: Eurydice – National Education Systems, 2021)



1.1.2. Magyarország

Magyarországon a kisgyermekkorú nevelésben az első intézmény, amellyel a gyermek találkozhat az a bölcsőde. A bölcsőde a 3 éves korig nem töltött gyermekek gondozását

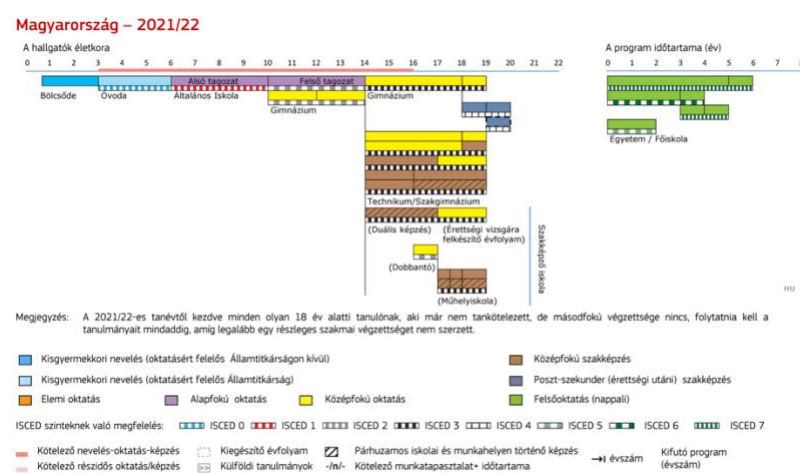
biztosítja. Ez az intézménytípus a gyermekjóléti alapellátás része, tehát a szociális ellátások közé tartozik (Eurydice – National Education Systems, 2021).

Az óvodai oktatás-nevelésben való részvétel hazánkban 3 éves kortól legalább napi négy órában kötelező. A 3-6 éves korosztály nevelését az óvoda biztosítja egésznapos ellátás keretében. Az óvodák fenntartó szempontjából lehetnek magán, egyházi vagy állami fenntartás alatt (Eurydice – National Education Systems, 2021). Az óvodai nevelés az állami és önkormányzati intézményekben, esetekben más fenntartású állami feladatellátásban résztvevő intézményekben is ingyenes (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről).

Az óvoda a köznevelési intézmények közé sorolható. Magyarország Alaptörvénye meghatározza, hogy minden gyermek joga van az oktatáshoz és egyenlő eséllyel vehet részt abban. A Köznevelési törvény az oktatási intézmények működésének szabályait, a közoktatásban résztvevők kötelességeit és jogait foglalja magában. Ehhez igazodva az Óvodai nevelés országos alapprogramja irányelveket fogalmaz meg az óvodai nevelés kapcsán. Az 1.2. pontban bővebben fejtjük ki az óvodai működést szabályozó dokumentumok tartalmát (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről). A magyarországi oktatási rendszert a 2. ábra mutatja be. Ezen látható, hogy az óvoda a köznevelési intézmények közé tartozik és 3 éves kortól kötelező.

Magyarországon az OECD adatai alapján a 3-5 éves gyermekek 92%-a, a 6 éves gyermekek 61%-a jár óvodába. A hatéves korosztály aránya az iskolába lépett gyermekek, miatt kevesebb. (OECD, 2017).

2. ábra: A magyar oktatási rendszer felépítése
(Forrás: Eurydice – National Education Systems, 2021)



1.1.3. Összehasonlítás

A felsorolt országok 3-6 éves gyermekeket nevelő intézményeit az 1. táblázatban hasonlítjuk össze az intézmények működését szabályozó törvények, az intézménylátogatási kötelezettség, fennhatóság, országos egységesség és az intézménybe járó gyermekek aránya alapján. Az elemzések alapján vannak olyan országok (Németország, Ausztria), ahol az óvodai intézményekben nem csupán a 3-6 éves gyermekeket nevelik, hanem egészen csecsemőkortól iskoláskorig nyújtanak számukra szolgáltatást. Magyarországon 3 éves kortól, Ausztriában 5 éves kortól van óvodalátogatási kötelezettség, Olaszországban és Németországban nincs ilyen kötelezettség. Ennek ellenére Magyarországon, Ausztria után, a második legkevesebb a 3-5 éves gyermekek százalékos aránya az óvodai nevelésben. Az óvodai nevelés Ausztriában és Németországban tartományonként eltér, amíg Olaszországban és Magyarországon országosan egységes. Ebből kifolyólag az óvodai nevelést szabályozó törvények, rendeletek, jogszabályok az előbbi két országban csak részben egyeznek minden tartományban, amíg az utóbbi kettőben egységesnek mondható. Az említett országokban, Németország kivételével, az óvodai nevelés az oktatási rendszer részét képezi. Németországban ez a típusú szolgáltatás a szociális szférához tartozik.

1. táblázat: A négy ország 3-6 éves gyermekeket nevelő intézményeinek összehasonlítása

	Olaszország	Ausztria	Németország	Magyarország
Intézmény megnevezése	scuola dell'infanzia	Kindergarten	- Kindergärten (3-6 évesek) - Kita-Kindertagesheim (0-6 évesek)	óvoda
Nevelt korosztály	3-6 évesek	3-6 évesek vagy 0-6 évesek	3-6 évesek vagy 0-6 évesek	3-6 évesek
Intézmény látogatási kötelezettség	nincs	5 éves kortól	nincs	3 éves kortól
Működését szabályozó törvények	2017-ben kiadott törvényrendelet	- Tartományok sajátos rendeletei - Országos Kerettanterv	- Tartományok sajátos rendeletei - Szociális Törvény gyermek- és ifjúsági jóllétről szóló nyolcadik könyve	- Köznevelési törvény - Óvodai nevelés országos alapprogramja
Országos egységesség	országosan egységes	- tartományonként eltér	- tartományonként eltér	- országosan egységes
Oktatási vagy szociális rendszer része	oktatási rendszer része	oktatási rendszer része	szociális rendszer része	oktatási rendszer része
Intézménybe járó 3-5 éves gyermekek százalékos aránya (OECD 2017-es adatai alapján)	94%	89%	95%	92%

1.2. Az óvodai nevelést meghatározó törvények, rendeletek

1.2.1. Köznevelési törvény

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény az Alaptörvényben foglaltakra épül. Az Alaptörvény megfogalmazza többek között a művelődéshez, anyanyelvi oktatáshoz való jogot. Ehhez igazodva a Köznevelési törvény meghatározza a köznevelés résztvevőinek kötelességeit és jogait, a minőségi oktatás-nevelés megvalósulásának törvényi alapját (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről).

A törvény célja, hogy olyan köznevelési rendszer jöjjön létre, amely a gyermekek harmonikus testi, lelki és értelmi fejlődését biztosítja. Leírja, hogy a gyermekek készségeinek, képességeinek fejlődése, az ismereteik bővítése a gyermekek életkori, műveltségi és akaratilag sajátosságaihoz igazodó tudatos fejlesztéssel érhető el. Ezen felül kiemeli, hogy a nevelés-oktatási intézményekben törekedni kell az egyéni bánásmódra, a gyermekek elfogadására, a bizalom, a szeretet és az empátia biztosítására (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, 1.§).

A Köznevelési törvény 7. paragrafusa alapján az óvoda a köznevelési intézmények közé tartozik. A törvény óvodáról szóló bekezdése megfogalmazza, hogy az óvoda a gyermek fokozatos iskolára való felkészítésére szolgál. Magába foglalja a gyermek óvodai nevelési kötelezettségét tehát, hogy a gyermek hároméves korától kezdve köteles napi legalább négy órában részt venni óvodai foglalkozáson: „*A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt.*” Emellett azt is leírja, hogy milyen esetekben nincs óvodai nevelési kötelezettség a gyermeknek a hároméves kortól kezdve: „*Kormányrendeletben kijelölt szerv (a továbbiakban: felmentést engedélyező szerv) felmentheti az óvodai foglalkozáson való részvétel alól, ha a gyermek családi körülményei, sajátos helyzete indokolja.*” Az óvodáról szóló paragrafus utolsó pontja pedig meghatározza, hogy az óvodák legalább napi nyolc órában kötelesek nyitva tartani (ez fenntartói engedéllyel csökkenthető) (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről, 7. és 8.§).

A Köznevelési törvény az óvoda részletesebb céljairól, feladatairól nem tesz említést, ezeket az információkat Az óvodai nevelés országos alapprogramja foglalja magában.

1.2.2. Az óvodai nevelés országos alapprogramja

Az óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet (továbbiakban: ÓNAP, Alapprogram) a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka

alapelveit fogalmazza meg. A kisgyermeket nevelő-oktató köznevelési intézmények pedagógiai programjai a ÓNAP elveire épülnek (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az Alapprogram a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetet jelentős mértékben meghatározónak tartja. Az óvodai nevelést gyermekközpontúnak, befogadónak, a gyermeki személyiséget kibontakoztatónak határozza meg. Leírja, hogy minden gyermek számára egyformán magas színvonalú, szeretetteljes ellátást kell biztosítani, melyben a hátrányok csökkentésére kell törekedni. Az ÓNAP az óvoda intézményét a családi nevelés kiegészítéseként nevezi meg. Az Alapprogramban meghatározottak alapján az óvodának óvó-védő, szociális és nevelő-személyiségfejlesztő funkciói vannak (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az óvodák céljaként a gyermekek harmonikus fejlődésének elősegítését határozza meg, melyet a gyermeki személyiség kibontakoztatásával, a hátrányok csökkentésével, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével kell megvalósítani. Az ÓNAP alapelveként fogalmazza meg, hogy: „a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi; b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását; c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.” (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról). Ezeknek megvalósítása érdekében az óvodáknak gondoskodniuk kell a biztonságot nyújtó, szeretetteljes, derűs légkör megteremtéséről, a gyermeki szükségletek kielégítéséről, a képességek egyéni módon történő, gyermekhez igazodó fejlesztéséről (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az Alapprogram három általános nevelési feladatot jelöl meg az óvodák számára: (1) egészséges életmód alakítása, (2) az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés, (3) az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az egészséges életmód alakítása, az egészséges életvitel igényének alakítását, a gyermekek testi fejlődésének elősegítését foglalja magába. Tehát az óvodáknak feladata, hogy a gyermeket gondozzák, testi szükségleteit és mozgási igényét kielégítsék; elősegítsék a gyermek harmonikus mozgásfejlődést és testi képességeinek fejlődését; megóvják a gyermekek egészségét és az egészséges életmódhoz és egészségmegőrzéshez kapcsolódó szokásokat átadják (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés megvalósítása érdekében a gyermekek számára pozitív légkört kell biztosítani. Ehhez a nevelési feladat csoporthoz tartozik a gyermekek szociális képességeinek fejlesztése is, amelybe sorolható a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak, akaratának, és szokás- és normarendszerének kialakítása. Az Alapprogram kiemeli még a hazaszeretetre, keresztény kulturális értékekre való nevelést. Illetve, hogy a pedagógus és az óvoda alkalmazottjainak kommunikációja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be a gyermekek számára (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az anyanyelvi nevelés minden tevékenységi forma keretein belül megvalósuló feladat. Az anyanyelvi fejlesztés kommunikációval, helyes mintaadással valósítható meg. Az értelmi nevelésnek tevékenységbe ágyazottan kell megtörténnie. Az értelmi képességek fejlesztése alá az érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség fejlesztése tartozik. Az óvodai nevelésben megvalósuló tevékenységeknek a gyermek kíváncsiságára kell építkezniük (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az ÓNAP az óvodai tevékenységeknek nyolc formáját nevezi meg. Minden tevékenységi formához leírja az óvodapedagógus feladatait is (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról). A továbbiakban a tevékenységi formák és a pedagógusi feladatok leglényegesebb elemeit foglaljuk össze.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége. Ezért az Alapprogram kitűzi az óvoda és az óvodapedagógus feladataként, hogy megfelelő légkört, helyet, időt, eszközöket biztosítson a játékhoz. Az óvodában a szabadjáték túlsúlyát kell biztosítani (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

A versesítés, mesélés tevékenység során az óvodapedagógusnak mozgásokkal is összekapcsolt mondókákat, verseket kell átadnia, amelyek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi és értelmi neveléséhez. A mese a gyermek értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődését segíti elő (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az ének, zene, énekes játék, gyermektánc tevékenység a hangok megfigyelését, ölbeli játékokat, népi gyermekdalokat, énekes játékokat, éneklést, zenélést foglal magába. A gyermekek körében jól alkalmazható zenék, dalok, játékok kiválasztása és megfelelő átadása óvodapedagógusi feladat (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

A rajzolás, festés, mintázás, kézi munka tevékenysége során az ábrázolás különböző formáit tapasztalják meg a gyermekek. Illetve műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, nemzeti szimbólumokkal és esztétikus tárgyi környezettel is megismerkedhetnek. Ehhez az óvodapedagógusnak teret, változatos eszközöket kell biztosítani az óvoda mindennapjaiban.

A mozgás_tevékenységen belül a gyermekek rendszeres egészségfejlesztő testmozgása valósul meg spontán vagy szervezett formában. Ide tartozik minden mozgásos játék és tevékenység, amelynek lehetőségének biztosítása az óvodapedagógus feladata (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

A külső világ tevékeny megismerése egy megtapasztaltatásra alapozó tevékenységi forma az óvodában. A gyermekek ezzel a tevékenységi formával megismerik, megtapasztalják szűkebb és tágabb környezetüket, illetve matematikai ismeretekre tesznek szert. Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a környezet tevékeny megismerését (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

A munkajellegű tevékenységek az óvodai élet mindennapjaiban megjelenő többek között önkiszolgálási, környezetgondozás teendőket foglal magába. Az ilyen jellegű tevékenységben a gyermek tapasztalatokat szerez, amelyek segítségével elsajátítja a munkavégzéshez szükséges attitűdöt, képességeket (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Az óvodai tanulás tevékenységekben valósul meg (=A tevékenységekben megvalósuló tanulás), nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész óvodai nap folyamán szervezett és spontán helyzetekben történik. Az óvodai tanulás elsődleges célja a gyermek képességeinek és készségeinek fejlesztése, ismereteinek bővítése (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

1.3. Óvodakép napjainkban

1.3.1. Óvodakép fogalmának értelmezése

Hétköznapi értelemben véve az óvodakép az intézményről a közösségben, a szülőknél, a gyermekekben és az óvodapedagógusban kialakult belső képet, az óvodához fűzött érzéseket, véleményeket jelenti (Hercz, 2015).

Törvényi szempontból az Óvodai nevelés országos alapprogramja általánosan megfogalmazza a hazánkban létesített intézmények óvodaképét. Az Alapprogram olyan egyetemes nevelési célokat és alapelveket fogalmaz meg, amelyekhez minden óvoda köteles igazodni. Az intézmények pedagógiai programjukban az ÓNAP mintájára kifejtik, hogy milyen

kiemelt célokat és alapelveket valósítanak meg az oktatási-nevelési munka során, illetve hogy milyen módon tudják mind ezt biztosítani (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról). Emellett a 326/2013. (VIII. 30.) Kormány rendelet meghatározza azokat a kompetenciákat, amelyekkel az óvodapedagógusnak rendelkeznie kell, a megfelelő nevelés-oktatás biztosítása érdekében (326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról).

1.3.2. Mitől jó az óvoda?

Minden emberben életük során saját tapasztalatai (gyermeki, szülői vagy pedagógusi élmények) alapján megfogalmazódik, hogy milyen is a „jó” óvoda. Ezek a vélekedések relatívak, hiszen saját élményeken, benyomásokon alapulnak. Szakmabeliként, szülőként és gyerekeként más-más elvárások irányulnak az óvoda felé. A következőkben az óvodapedagógusok és a szülők szemszögéből mutatom be a „jó” óvoda jellemzőit.

Dr. Hercz Mária (2015), akinek nevéhez több pedagógiai kutatás is fűződik, tíz szempontban foglalta össze a „jó” óvoda tulajdonságait:

- Az Óvodai nevelés országos alapprogramjában megfogalmazott alapelvekhez, célokhoz, feladatokhoz való igazodás.
- A gyermek optimális fejlődéséhez szükséges feltételek biztosítása.
- A szülők nevelésének kiegészítése, szülőkkel való együttműködés.
- A saját élményeken keresztül történő nevelés megvalósítása.
- Az óvoda tevékenységrendszere és tárgyi környezete támogatja a gyermek környezettudatos magatartásának a kialakítását.
- Az óvoda pozitív érzéseket kelt a gyermekben, érzelmi biztonságot nyújt számára.
- Az érzelmi biztonságot az óvoda dolgozói biztosítják.
- A gyermekek felé olyan korlátok, szabályok támasztása, amelyek a gyermekek szabad felfedezését teszik biztonságossá.
- Az óvodapedagógus rugalmassága.
- A fő tevékenység forma a játék (Hercz, 2015).

Ezek a feltételek kiegészíthetők még továbbá azzal, hogy az óvoda biztosítja a gyermekek egyéni ütemben való fejlődését, amellett, hogy a közös tapasztalatok és cselekvések, hagyományok összetartják a csoportot, így a tagjai együtt tudnak működni. Emellett fontos, hogy gyermekközpontú nevelést biztosítson, ahol minden a gyermek érdekében történik. Illetve nagy jelentősége van annak is hogy az óvoda/az óvodapedagógus

nem csak a szülőkkel, de más szakemberekkel is (pl.: fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus stb.) és intézményekkel (pl.: pedagógiai szakszolgálat, családsegítő központ stb.) is együttműködve neveljen, segítse a gyermek fejlődését (Sulinet, 2010).

Mivel a „jó” óvoda a szülőkkel való együttműködő nevelésen alapszik, fontos azt is áttekinteni, hogy ők mit tartanak fontosnak a kisgyermekes intézményes nevelésében. Egy 2017-ben 815 szülővel végzett felmérés kérdőíves formában térképezi fel a szülők „jó” óvodáról alkotott véleményét. A kutatás eredményi alapján a szülők nagyon fontosnak tartották, hogy a gyermeküket nevelő óvodapedagógus türelmes, gyermekcentrikus, megértő, felkészült és határozott legyen, több területhez is értsen. Személyi feltételek szempontjából a kérdőívet kitöltők lényegesnek tartották, hogy az óvodában legyen fejlesztő pedagógus. A felmérésből az is látható, hogy a szülők azt az óvodát részesítik előnyben, amelyikben a közösségi nevelés, és az értelmi fejlesztés nagy hangsúlyt kap, de ezek mellett fontosnak tartják az anyanyelvi nevelést, az érzelmi fejlesztést, az egészséges életmódra nevelést és az erkölcsi nevelést is. Összegezve az látható, hogy a szülők vélekedése egyhangban van az Alapprogramban megfogalmazott feladatokkal, elvekkkel (Várhegyi, 2017).

1.3.3. Az óvodapedagógus szembeni elvárások

A szülői és az óvodapedagógusi véleményekből is kitűnik, hogy lényeges, hogy a pedagógusnak bizonyos készségekkel, képességekkel kell rendelkeznie ahhoz, hogy a gyermek számára megfelelő nevelés-oktatást, óvodai környezetet nyújtson. Az „ideális” óvodapedagógus képességeit nehéz meghatározni. A 80-as évek közepétől nagy hangsúlyt fektettek a pedagógusi kompetenciák kutatására. A pedagógiai kompetenciák a pedagógiai munkára, a nevelésre, tanításra alkalmassá tevő képességek és készségek dinamikus rendszere. Napjainkban Magyarországon a 326/2013. (VIII. 30.) Kormány rendelet kilenc pedagóguskompetenciát foglal magába. A továbbiakban ezeket a kompetenciákat fogjuk értelmezni az óvoda tükrében.

Az első kompetencia a szaktudományos és szakmaitudás, amely azt tartalmazza, hogy a pedagógus rendelkezik az óvodai tevékenységek tartalmainak közvetítéséhez szükséges ismeretekkel. Ezen felül ismeri a tevékenységek szervezéséhez szükséges módszertani eljárásokat, az óvodai nevelést meghatározó alapidokumentumokat és jártas a hazai és nemzetközi oktatás-nevelési szakirodalomokban. Képes szakszerű kifejezésmódra írásban és szóban is (Oktatási Hivatal, 2019).

A második pedagógusi kompetencia a pedagógiai folyamatok, tevékenységek tervezését és az önreflexió képességét foglalja magában. Tehát a pedagógusnak képesnek kell lennie az

ÓNAP-ban foglaltak alapján óvodai foglalkozást logikusan megtervezni a gyermekek életkora, képességei és a rendelkezésre álló eszközök és pedagógiai környezet összhangjában. Ezek mellett szakmai önreflexióra és önkorrekcióra is képes (Oktatási Hivatal, 2019).

A harmadik kompetencia a tanulás támogatása. Ezen a területen a pedagógusnak ismernie kell a motivációs módszereket, a gyermekek érdeklődésének felkeltésének lehetőségeit. Rendelkeznie kell a tevékenységközpontú tanulás feltételeinek megteremtéséhez szükséges ismeretekkel. Tudnia kell nyugodt, biztonságos, motiváló környezetet biztosítani a gyermek szabad játékához és minden egyéb tevékenységhez is. Ismernie kell a rendelkezésre álló hagyományos és info-kommunikációs eszközök használatát, óvodai nevelésbe történő beépítését (Oktatási Hivatal, 2019).

A negyedik kompetencia a gyermekek személyiségének fejlesztéséhez és a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek együttneveléséhez szükséges és megfelelő módszertani felkészültséget takarja. Ide tartozik többek között, hogy a pedagógus képes a gyermekek egyéni szükségleteit, képességeit figyelembe venni és azokhoz igazodva megfelelően elősegíteni a gyermek érzelmi, értelmi, szociális és erkölcsi fejlődését. Tehát ismeri a differenciális módszereit, eszközeit (Oktatási Hivatal, 2019).

Az ötödik kompetenciához a közösség alakulásának segítése és a különböző társadalmi sokféleségre való nyitottság tartozik. A pedagógusnak tudnia kell olyan módszereket alkalmazni, amely a gyermekek együttműködését és az integrációt segíti elő. Ezen felül előítéletmentesen kell pedagógiai munkáját végeznie (Oktatási Hivatal, 2019).

A hatodik kompetencia a pedagógiai folyamatok és a gyermekek személyiségfejlődésének folyamatos értékelésének és elemzésének képessége. A pedagógusnak ismernie kell az óvodai értékelés módszerét. Tudnia kell, a gyermeket önmagához viszonyítottan folyamatosan megfigyelni, felmérni (Oktatási Hivatal, 2019).

A hetedik kompetencia a környezeti nevelésben mutatott jártasságot, fenntarthatóság érdekrendjének hiteles képviselését és a környezettudatossághoz kapcsolódó attitűdök átadásának módját foglalja magába (Oktatási Hivatal, 2019).

A nyolcadik kompetencia a kommunikáció és a szakmai együttműködés kompetenciája, amely a szülőkkel és a munkatársakkal, egyéb szakemberekkel történő kapcsolattartást és kooperációt foglalja magában. A pedagógusnak ismernie kell a konzultáció, problémamegoldás, konfliktuskezelés megfelelő módszereit (Oktatási Hivatal, 2019).

A kilencedik kompetencia a szakmai fejlődésért való elkötelezettséget, felelősségvállalást tartalmazza. A pedagógusnak önállóan kell tudnia az óvodával kapcsolatos átfogó, megalapozó szakmai kérdéseket kidolgozni és megoldani (Oktatási Hivatal, 2019).

Összességében elmondható, hogy az óvodapedagógusnak szakmai, tudományos, kommunikációs, szociális kompetenciákkal kell rendelkeznie annak érdekében, hogy az óvodás gyermekek számára a megfelelő körülmények között tudjon optimális tevékenységi formákat biztosítani.

1.3.4. Az óvodás gyermek jellemzői

Annak érdekében, hogy megfelelő módon tudjuk az általunk megkérdezett óvodás gyermekek válaszait értelmezni, elemezni, meg kell ismernünk, hogy melyek az óvodás gyermekek sajátosságai. A gyermekek a megismerő folyamatok (figyelem, érzékelés, észlelés, emlékezet, képzelet, gondolkodás), fizikai, kommunikációs, szociális, érzelmi fejlődésének és jellemzőinek kutatásával több pszichológus, pedagógus is foglalkozott. Bár minden gyermeknek egyéni sajátosságai vannak fejlődés tekintetében, vannak olyan jellemző mozzanatai a fejlődésnek, amelyek általánosnak tekinthetők. A továbbiakban tömören, de átfogóan szeretnénk bemutatni a 3-7 éves korosztály jellemző tulajdonságait.

A megismerő folyamatok által szerzünk információkat a környezetünkről és saját magunkról is. A figyelem, bár nem a megismerő folyamatok része, mégis szükséges valamennyi megismerő folyamat működéséhez, mivel a megismerést a figyelemkoncentráció és a figyelem szűrő mechanizmusai teszik lehetővé. Az óvodáskorú gyermekekre az önkéntelen figyelem túlsúlya a jellemző. A figyelem felkeltéséhez erős, érzelmekre ható ingerre van szükség. A gyermekek figyelmének intenzitása és tartóssága függ az éberség mértékétől és az érzelmi ráhangolódástól is. Az önkéntelen figyelemre jellemző a terhelhetőség és a megtapadás. Óvodáskorban a gyermekek egyidejűleg 2-3 tárgyra képesek figyelni. A figyelem előkészíti az észlelés és érzékelés folyamatait. A megismerés alapját a percepció adja. Óvodáskortól a látás veszi át a vezető szerepet. A 3 éves gyermek megkülönbözteti az alapszíneket, 6-7 éves korrá már színárnyalatok megkülönböztetésére is képes. Az óvodás gyermek alaklására kezdetben a globális látásmód jellemző, 4-5 éves korra alakul ki az analízis alaklás. A gyermekekre ebben az életszakaszban jellemző a szinkretizmus dominanciája: a gyermek az a részt emeli ki és nagyítja fel az egészből, ami őt érzelmileg megragadja. 6-7 éves korban alakul ki a strukturált egész felfogása, amelyben már a rész-egész viszonyokat is helyesen felismeri. A formaészlelés tekintetében a gyermek kezdetben csak egy kritérium mentén tudja a tárgyakat összehasonlítani, az életkor előrehaladtával egyre több dimenziót képes figyelembe venni. 5-6 éves kortól a gyermek egyidejűleg képes tárgyakat szín, nagyság és alak alapján osztályozni. A percepció folyamatok közül a térészlelés fejlődik a legintenzívebben az óvodáskorban. A térészlelés, a téri irányok leképezése a testkép kialakulásával áll szoros kapcsolatban.

Óvodáskorban a gyermek megismeri a test szimmetriáját, megtanulja a jobb és bal oldal elkülönítését. A térészleléssel szemben az idő észlelése fejlődik a leglassabban, ennek kialakulásához sok tapasztalatra van szükség. Az időészlelés a napszakok felismerésének kialakulásával veszi kezdetét. 6-7 éves korra a gyermek képes egy történet eseményeit megfelelő időrendi sorrendbe helyezni, megtudja különböztetni az évszakokat, a hét napjait és a hónapokat is. Óvodáskorban nő a rövid és hosszú idejű emlékezeti tárhely kapacitása. Mind a vizuális, az akusztikus és verbális emlékezet teljesítménye fejlődik ebben az életszakaszban. Kezdetben az önkéntelen emlékezet dominál, 6-7 éves kortól a szándékos emlékezet egyre jobban jellemző. Az óvodás gyermek emlékezetére nagy hatással van a percepció, az érzelmek és a fizikai aktivitás (pl.: ritmikus mozgások) is. Az emlékképek, emléknyomok és tapasztalatok szükségesek ahhoz, hogy az óvodás gyermeknek megfelelő képzeleti működése alakuljon ki, mivel a tárolt emléknyomok analizálásával és újbóli szintetizálásával új képek vagy történetek jönnek létre. A gyermeki fantáziavilágot az érzelmek irányítják és nem az értelem. 3-4 éves, kiscsoportos korban a valóságtudat és a mesetudat még nem különül el élesen egymástól, a nagycsoportosok játékában már megjeleink a valóság reprodukálásának igénye. Jellemző még a fantázia-hazugság: az erős vágy vagy félelem táplálta képzeleti működést, a hiányos ismeret pótlása által motivált fantáziálás (Balogh, 2008).

A gyermekek kognitív képességeinek fejlődésének szakaszait legátfogóbban Jean Piaget foglalta össze, aki úgy gondolta, hogy a gyermek veleszületett képességei és az őt ért környezeti hatások is befolyásolják a fejlődését. Piaget az értelmi képességek fejlődését négy szakaszra osztotta: (1) szenzomotoros szakasz, (2) műveletek előtti szakasz, (3) konkrét műveleti szakasz, (4) formális műveleti szakasz. Az elmélet szerint a „műveletek előtti” szakaszban van a tipikus fejlődésmenetű, 2-7 éves gyermekek értelmi fejlődése. Erre a szakaszra jellemző, hogy a gyermek elkezd szimbólumokat használni. Rájön arra, hogy egyes szavak tárgyakat vagy tárgyak egész csoportjait képviselik. Ezen felül rájön arra is, hogy egyes tárgyak is képviselhetnek más tárgyakat (pl.: fukobkával „autósat” játszik, egy bottal „lovacsásat”). Bár a gyermek ebben a szakaszban képes szimbolikusan gondolkodni, még egyes szabályokat, műveleteket, logikai összefüggéseket még nem képes megérteni. A műveletek előtti szakaszt a vizuális benyomások uralják, például még nem alakul ki a számállandóság. Illetve ennek a periódusnak az egyik legjellegzetesebb vonása az egocentrizmus, amikor is a gyermek nem képes más nézőpontját figyelembe venni, tehát úgy gondolja, hogy mindenki pont úgy látja a világot, ahogy ő (Atkinson & Hilgard, 2005). A gyermek kognitív fejlődése szoros kapcsolatban áll testi, szociális, kommunikációs, érzelmi képességeinek, sajátosságainak fejlődésével.

Fizikai, testi szempontból az óvodás gyermek jellemzőjeként elmondható, hogy ebben az életkorban a gyermeknek rendkívül nagy a mozgásigénye. Az 5-6 éves gyermekben intenzív, többirányú, látványos gyarapodás történik. A gyermek egyre izmosabbá válik, végtagjai megnyúlnak. Az izmai hamar kifáradnak, azonban dús vérellátás következtében gyorsan regenerálódnak, így a gyermek fokozott mozgásigénye és fáradékonysága nincs egymással ellentétben. Az életszakasz közepére az idegrendszeri érés következtében a gyermek egyre higgadtabbá válik. Míg az óvodáskor elején a spontán mozgások vannak túlsúlyban, a korszak végére kialakulnak a tudatos, célirányos, akarati mozgások a tárgyi cselekvésekben. 5-6 éves korra válik a gyermek mozgása egyre kitartóbbá, összerendezettebbé, ami lehetővé teszi számára az új változatos mozgásformák (pl.: biciklizés, úszás) elsajátítását. Azonban az is elmondható, hogy az óvodás gyermek veszélyérzete kisebb, mint mozgás- és bizonyításvágya, ezért sokszor érheti őt baleset. A nagymozgás fejlődésében jelentős szerepet játszik a mászókézés, fogócskézés és labdázás, a finommotorika fejlődésében pedig az építés gyurmázás, rajzolás, festés (József, 2011).

Kommunikációs szempontból az óvodás gyermek nyelvhasználata folyamatos fejlődésen megy keresztül a nyelv valamennyi szintjén: fonetikai/fonológiai, morfológiai, szintaktikai és pragmatikai szinteken. Ebben a korban általában a gyermek szívesen és sokat beszél. Az általa ejtett hangok óvodáskor alatt folyamatosan tisztulnak. Szókincse lényegesen gyarapodik és csökkennek az általa használt túláltalánosítások is. A konkrét jelentés mellett az átvitt jelentést is elsajátítja. Kommunikációját az igék használatának túlsúlya jellemzi. A toldalékrendszer beszédében kiépül, azonban a gyermeknek még nehézséget okozhat az időviszonyok kifejezése. A gyermek mondat szerkezetei egyre bonyolultabbá válnak, beszédében megjelennek az összetett mondatok. A beszédének tartalmára is jellemző az egocentrizmus: önmagáról szóló hosszú monológokat, tevékenykedés közben pedig kísérő kommentárokat használ. Beszédmegértésben nagymértékben támaszkodik a vizuális információkra (pl.: ajakmozgás, mimika) (Tancz, 2011).

Sigmund Freud öt pszichoszexuális szakaszból álló modelljében a 3-6 éves gyermek személyiségfejlődésének jegyeit a „fallikus szakaszba” írta le. Elmélete alapján az óvodás gyermek életkori sajátossága, hogy felfigyel a nemek közötti különbségekre, megjelenik az ellenkező nem iránti érdeklődés és kíváncsiság (Atkinson & Hilgard, 2005). Ezt a modellt tovább gondolva alkotta meg Erikson a pszichoszociális fejlődés elméletét, amelyben a 3-6 éves korosztályt a „kezdemenyezés vagy büntudat” dimenzióján értelmezhetjük. A modell alapján ebben a korban a gyermek fokozatosan leválik a környezetétől, független lesz, sokat kezdeményez, rengeteg dolgot szeretne meg tapasztalni (József, 2011). Az óvodáskorban az

egész viselkedést az érzelmek irányítják (Balogh, 2008). Szociális és érzelmi szempontból az óvodás gyermek készségeire jellemző, hogy az öröklött tényezők által meghatározott működésben a családi szocializációs folyamatok mellett jól beazonosíthatók az óvodai lét hatásai is. Az óvodáskorban a szociális és érzelmi készségek működése jelentős mértékben differenciálódik. A szociális készségek közül a megosztás, a segítségnyújtás, a csúfolás és a bosszantás az életkor előrehaladtával egyre inkább jellemzője a gyermek viselkedésének (Zsolnai, 2018). Az óvodás gyermek érzelmei könnyen kiválthatóak, viszont változékonyak és gyorsan el is múlhatnak. Jellemző erre a korszakra, hogy az érzelmek bipolárisak: gyakoriak a szélsőségek, hirtelen hangulatváltások. Az erkölcsi-szociális érzelmek a gyermek szocializációs folyamatában alakulnak ki. Amíg 3 éves gyermek szeretete még önmagára irányul, a 4-5 éves gyermek már a hasonló korú társak felé fordul (például játék tevékenység közben). Ebben az életszakaszban a gyermek már képes empátiára. Az interperszonális kapcsolatok alakulását az anya-gyermek kapcsolat döntően befolyásolja. Kezdetben a gyermekek együttlétében csupán a hely meghatározó, később egy-egy tárgy köré szerveződnek, majd fokozatosan kialakul az aktív társas viselkedés (összedolgozás) és a csoport tagolódása is (al-, fölé-, és mellérendeltségi viszonyok alakulnak ki). A barátságválasztást kezdetben külső körülmények befolyásolják. Később a külső tulajdonságok veszik át a döntő szerepet. A barátságválasztás legmagasabb szintjén kerül elő a belső tulajdonságok figyelembevétele. A fejlődés eredményeként a kapcsolatok egyre tartósabbak lesznek és nő a kölcsönös kapcsolatok száma (Balogh, 2008).

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló kormányrendelet VI. pontjának második bekezdésében összefoglalja az iskolakezdéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség feltételeit. Testi feltételként nevezi meg a rendelet, hogy a gyermeknek megfelelően fejlődjön teste: megtörténjen az alakváltás, teste arányosan fejlett, teherbíró legyen. Mozgása legyen összerendezettebb, legyen képes harmonikus finommotorikus mozgásra. Mozgását, cselekedeteit szándékosan legyen képes irányítani. Lelki egészség szempontjából az Alapprogram kiemeli, hogy a gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődéssel álljon készen az iskolakezdésre. Megismerő funkciói megfelelően legyenek kialakulva (pl: megfelelő percepció kialakulása, szándékos figyelem és szándékos emlékezet kifejlődése stb.) Ezen felül megjelenik, hogy a gyermeknek a megfelelő beszédértési és beszédkézségi készségeket el kell sajátítani mind amellet, hogy a gyermek óvodáskor végére szociálisan is éretté válik az iskolára (szabály és feladattudat kialakulása) (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról).

Összességében elmondható, hogy az óvodásgyermek rövid idő alatt rengeteg változáson megy keresztül a megismerő funkciók, a fizikai, szociális, érzelmi képességek és készségek fejlettsége szempontjából. Annak érdekében, hogy a gyermek iskolába mehessen, ezeken a területeken el kell érnie a megfelelő fejlettségi szinteket. Az öröklött tényezők mellett a környezeti hatások, a játékos tevékenységek mind hozzájárulnak ezen területek fejlődéséhez, tehát az óvodai környezet és tevékenységek szervezésénél fontos szempont az életkori és egyéni fejlődési sajátosságok figyelembevétele.

Az óvodáskor szenzitív időszak a képességek és készségek fejlesztése szempontjából. A kognitív képességek fejlesztése kisgyermekkorban a mesehallgatásba, játékba, gyermekek által kedvelt tevékenységbe ágyazva valósítható meg a leginkább. A játék során szerzett tapasztalatok pozitívan hatnak az értelmi, érzelmi és szociális készségek fejlődésére (Zentai & Józsa, 2014).

A játékot, mint tevékenységformát az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja, illetve több szakirodalom is kiemelt fontosságúnak tekint a kisgyermeknevelés során. A Pedagógiai Lexikon alapján a játék a gyermek legmegszokottabb cselekvése, amelyet külső kényszer nélkül végez és benne énjének egész teljességével részt vesz. A munkától és a tanulástól eltérően a játékot minden külső céltól függetlenül, magáért a tevékenységért folytatják (Pedagógiai Lexikon, 1936).

A kisgyermekek játékának fontos helyszíne az óvoda. Az óvodai személyzet a megfelelően strukturált óvodai csoportok, csoportszobák, játékeszközök segítségével tudja kezdeményezni, megvédeni, fejleszteni a gyermekek játékát. Egy norvég felmérés kimutatta, hogy az óvodapedagógusoknak fontos ismerniük, hogy a térelrendezéssel milyen módon lehet a megfelelő feltételek biztosítani a gyermekek játékához (Martinsen, 2015).

Az óvoda a kisgyermekek számára az otthon/család után az egyik legjelentősebb élettér. A gyermek az, aki teljes lényében éli meg ennek a térnek az előnyeit és hátrányait is. Ezért fontos, hogy az ő szemszögükből is megismerhessük, hogy milyen az ideális óvoda, óvodai tevékenység, a játék. Az elmúlt években egyre több olyan pedagógiai kutatás jelent meg, amelynek középpontjában az óvodáskorú gyermekek nézőpontjának bemutatása áll. Ezekből a kutatásokból válogattunk ki néhány olyan fontos eredményt, amely kapcsolódik az általunk készített kérdőív témájához. Ilyen kapcsolódó vizsgálati téma például a gyermekek játéka, a játékra szánt tér és a pedagógus szerepe a tevékenységek során.

A vizsgálatok bizonyítják, hogy a gyermekek azokat a tevékenységeket tekintik játéknak, amelyekben szabad választási lehetőségeket biztosítanak számukra. Emellett a gyermekek szemében hamarabb tekinthető játéknak az a tevékenység, amely egy játszó szőnyegen történik,

az asztali tevékenységekkel szemben. Tehát elmondható, hogy a tevékenység helye, helyszíne is jelentőséggel bír (Pyle & Alaca, 2018).

Egy 2018-ban végzett kanadai kutatás óvodai tevékenységek megfigyelésén és 3-6 éves gyermekek interjúin keresztül mutatja be, hogy a gyermekek számára kevésbé különül el a játék és az ismeretsajátítás/tanulás azokban a csoportokban, ahol az óvodapedagógus aktívan részt vesz a gyermekek játéktevékenységeiben. Illetve, ahol a pedagógus a gyermekek érdeklődéseihez, választásaihoz mérten válogatja meg a csoportszoba eszközeit, tervezi el elrendezését (Pyle & Alaca, 2018).

Egy ausztrál kutatás (2015) pedig hangsúlyozza, hogy fontos a gyermekek véleményét, nézőpontját figyelembe venni a külső (szabadtéri) játéktér kialakításában, hiszen a gyermekek azok, akik ezeket a tereket használják. Az igények felmérésével optimális tér alakítható ki a kisgyermekek számára (Merewether, 2015).

Hazánkban is találhatunk példát a kisgyermekkorú elégedettség vizsgálatára. Vargáné Szabó Györgyi (2000) egy kvalitatív vizsgálati módszert dolgozott ki az óvodáskorú gyermekek óvodával kapcsolatos elégedettségi szintjének mérésére. A vizsgálat kérdései leginkább a hazai óvodák tevékenységi formái köré szerveződnek. Golyán Szilvia (2019) az előbb említett vizsgálati módszert felhasználva arra kereste a választ kutatásában, hogy a kisgyermekkorú nevelés mely tényezői könnyíthetik meg az óvodából történő átmenetet az iskolába.

Mind ezen példákból látható, hogy az óvodáskorú gyermekek véleményének felmérése több szempontból hasznos lehet. A fejlődéshez optimális tér, környezet kialakításához vehetjük alapul a gyermeki gondolatokat.

2. A vizsgálat bemutatása

2.1. Vizsgálat előzményeinek bemutatása

Vizsgálatunkhoz egy 2014-ben végzett német kutatást vettünk alapul, ami a kisgyermekkorai vizsgálatokhoz kapcsolódik. A német kutatás egy projekt keretében jött létre, melynek címe „A gyerekek is szóhoz jutnak” (németül: Kinder kommen zu Wort). A projekt keretében a Nürnbergi Evangélikus Főiskola Pedagógiai és Koragyermekkorai fejlődés Kompetencia Központja 13 óvodában és 52 kisgyermek körében végzett vizsgálatot a gyermekek óvodaképéről. Kutatásuk kiindulópontját az a meggyőződés adta, hogy a kisgyermekek tapasztalati úton szerzett ismeretei valid értékeket mutatnak. Továbbá az óvodakép megismerése a gyermekek szemszögéből hozzájárulhat az óvodában folyó nevelőmunka minőségfejlesztéséhez. A kutatáshoz a nürnbergi főiskola kompetenciaközpontja „A kisgyermeknevelők Kft-nek (németül: Die KITA gGmbH) és a kulmbachi óvodák fenntartóinak a felkérésére egy eljárási módszert dolgozott ki a gyermekek óvodáról alkotott meglátásaiknak a feltárására. Elsősorban az 5-6 éves gyermek pedagógiai és szociális környezetének a megismerésére fókuszáltak, illetve annak értékelésére, hogy mennyire érzik jól magukat a gyermekek az óvodában.

A 2014-es vizsgálatot két próbavizsgálat előzte meg, melynek során óvodapedagógusokkal és óvodás gyermekekkel készítettek interjút. A kutatás célja volt, hogy a kutatást végzők egy kutatómódszertanilag megalapozott, megbízható értékelési folyamat során rendszeres visszajelzést kapjanak a gyermekek óvodáról alkotott véleményéről és az óvodai közérzetéről. A kutatás központi eleme volt annak vizsgálata, hogy az öt- és hatéves gyermekek hogyan látják és értékelik az óvoda strukturális, pedagógiai és szociális környezetét. Az eredmények alapján kívánták rekonstruálni, hogy a vizsgálatban részt vevő gyermekek, milyen óvodaképpel rendelkeznek, mi a véleményük róla, valamint van-e valamilyen saját elképzelésük az ideális óvodáról.

A szakemberek az eredmények alapján kifejlesztettek az interjúhoz egy adatgyűjtési eszközt óvodás gyermekek számára, mely a kvalitatív, kvantitatív eljárást kombinálja és a játékosság szempontját is figyelembe veszi. Életkorspecifikus és témaorientált kérdéseket tartalmaz. A témakörök a hétköznapiak során szerzett tapasztalatokhoz illeszkednek, mint például kedvenc tartózkodási hely az óvodában, reggeli beszélgetőkör és a játék.

Az összeállított kérdéssort a második próbamérés során három különböző intézményben tesztelték. Ezt követően értékelték az eljárást, a mérőeszközt és az alkalmazott kutatási módszert. Ennek következtében alakították ki a végleges mérőeszközt.

A kutatást 2014. januárjában kezdték meg a véglegesített kérdőívvel, ami a következő tartalmi egységekből áll:

A rész: Szabadjáték

B rész: Reggeli beszélgetőkör

C rész: Közös tevékenységek

E rész: A kert, mint játszótér

F rész: Szociális kapcsolatok

G rész: Általános érzelmi állapot - légkör

H rész: A jó óvoda kritériumai

Az egyes témakörökhöz 3-6 kérdés tartozik. A kérdések sorrendje kötött, egymásra épülnek, egyes részeknél a tovább haladást az határozza meg, hogy a gyermek milyen választ ad. Azoknál a kérdéseknél, amelyek a gyerekek elégedettségét mérik, képek (pl. smile-szibólumok) segítségével kell az adott kérdéseket megválaszolni.

2.2. A vizsgálat bemutatása

A vizsgálatot, Bánfi Berta, Irsai Flóra és Varga Sára, a Szegedi Tudományegyetem óvodapedagógus szakos hallgatói végezték. A kutatást középső- és nagycsoportos gyermekek körében végeztük, egy nagyvárosi integrált nevelést felvállaló óvodában. A vizsgálat során 35 gyermekkel volt alkalmunk interjút készíteni.

A kutatás adatfelvétele 2022. februárban kezdődött és 2022. áprilisában fejeződött be, 3 hónapot vett igénybe. Az adatfelvétel előre megbeszélte időpontokban történt, amelyet az óvodavezetővel egyeztetünk le. A kutatást megelőzően a szülőktől beleegyező nyilatkozatokat kaptunk arról, hogy a gyermekeikkel elvégezhetjük a tervezett vizsgálatot. Az adatfelvétel során az óvónők és óvodavezető is segítségünkre volt. A gyermekekkel történő adatfelvétel nyugodt körülmények között zajlott, külön szobákban tablet és laptop segítségével. Az adatfelvétel egy gyermekkel kb. 20-35 percet vett igénybe.

Vizsgálati célok és kérdések

Vizsgálatunk témája annak feltárása, hogy mi jellemzi az 5-6 éves gyermekek óvodaképét. Az óvodakép fogalmát egy mentális konstrukcióként értelmeztük, ami az adott korszak közgondolkodásában jelenik meg. Leírja, hogy milyennek látják a vizsgált időszakban a „jó óvodát”. Az óvodáról alkotott kép a hétköznapi tapasztalatok útján alakul ki. Meglátásunk

szerint a téma vizsgálata kiindulópontot biztosíthat saját óvodapedagógusi munkánk tudatosabb végzéséhez és fejlesztéséhez.

Ennek megfelelően kutatásunk célja az 5-6 éves óvodás gyerekek ideális óvodáról alkotott gondolatainak a feltárása a hétköznapi életben átélt szubjektív szociális és pszichés tapasztalataik és élményeik alapján. Vizsgáltuk, hogy milyenek látják a vizsgálatban részt vevő kisgyermekek óvodájukat, mennyire elégedettek az óvodával, hogy érzik ott magukat, illetve hogyan gondolkodnak a jó óvoda kritériumairól.

Az vizsgálatban részt vevő gyermekek óvodaképének vizsgálata a következő szempontok alapján történt: 1. az óvoda infrastruktúrájának állapota; 2. az óvodai tevékenységek; 3. játék az óvodában; 4. a szociális kapcsolatok; 5. a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolata 5. az ideális óvoda kritériumai.

Ennek megfelelően kutatásunk során a következő kérdésekre kerestük a választ: Mennyire képesek a vizsgálatban részt vevő gyerekek szubjektíven a saját óvodájukban folyó nevelőmunka minőségét értékelni? Hogyan értékelik a vizsgálatban részt vevő gyerekek az óvodájukat? Milyenek látják a csoportszobát, mennyire elégedettek a játékeszközökkel, az udvari játékokkal stb.) Hogyan ítélik meg az óvodapedagógusok által kezdeményezett foglalkozásokat? Milyenek tartják az óvodai játéktevékenységeket? Hogyan vélekednek a saját szociális kapcsolataikról? Milyenek látja a gyermek az óvodapedagógussal való kapcsolatát? Hogyan képzelik el az ideális óvodát?

A kérdések kialakításánál abból indultunk ki, hogy az 5-6 éves óvodás gyerekeknek még nincs kialakult koncepciójuk a minőség fogalmáról. Mindazonáltal ők is meg tudják határozni, hogy mi tetszik nekik, és mi az, ami nem felel meg számukra. Vannak igényeik, szükségleteik és kívánságaik, amiket ki tudnak fejezni. Figyelembe vettük, hogy általános életkori sajátosság, hogy a kisgyermekek bizalommal vannak a személyi és tárgyi környezetük felé, és kíváncsiak, érdeklődők, motiváltak a környezet felfedezése iránt, amit tevékenységeik, viselkedésük, valamint a személyekhez és dolgokhoz való viszonyulásuk jól tükröz. Képesek rá, hogy szubjektív véleményt formáljanak, megítéljenek valamit a tapasztalataik, érzéseik alapján?

2.3. Vizsgálati módszer

Kutatási stratégia

A feltáró empirikus kutatás során főként az induktív és az összefüggés feltáró kutatási stratégiát alkalmaztunk. Az induktív stratégiának megfelelően az empirikus tapasztalatokból kiindulva, a vizsgálatban részt vevő gyerekek körében gyűjtött adatokat elemezve, általánosítva, jutottunk el az elméletig, a következtetések megfogalmazásáig. Az összefüggés feltáró stratégiát

alkalmazva vizsgáltuk az óvoda és a gyermekek kapcsolatát meghatározó tényezőket. Vizsgáltuk, hogy milyen összefüggés mutatható ki, az óvoda felszereltsége, az óvodapedagógus személyisége, az óvodai tevékenységek és a vizsgált gyermekek óvodaképe között.

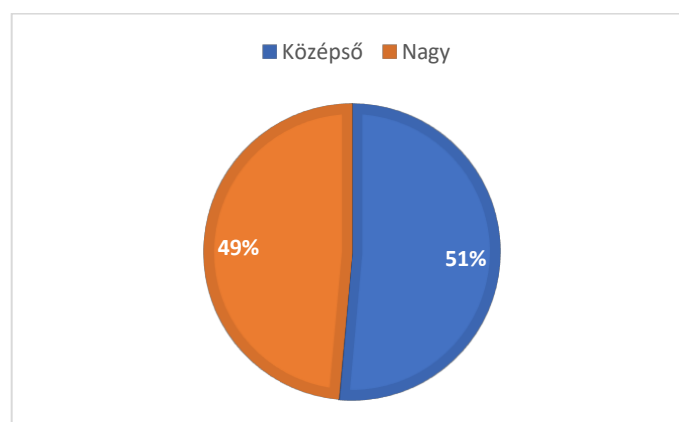
Módszer

A vizsgálatunkhoz a szóbeli kikérdezés módszerét alkalmaztuk. Félig strukturált (irányított) interjút végeztünk előre meghatározott kérdések alapján. A résztvevők száma szerint egyéni interjút alkalmaztunk. A mintában szereplő gyerekekkel az adatfelvételt megelőzően hospitálásaink alkalmával próbáltunk közvetlen, bizalomra épülő kapcsolatot kialakítani. Kutatási módszerünk kiválasztásánál abból indultunk ki, hogy a kisgyermekek körében végzett interjúkészítésnek nagy hagyománya van. Jelentőségük, hogy feltárhatók a gyermekek emlékképei és a dolgokhoz, személyekhez való viszonyulásuk (Andresen, 2012).

Minta

A vizsgálatba összesen 35 ép fejlődésű óvodás gyermeket vontunk be. Fontosnak véltük, hogy a kutatást középső és nagycsoportos korosztályú gyermekekkel végezzük, hiszen a kérdések megfelelő megválaszolása, bizonyos pszichés, szociális, emocionális és motoros fejlettséget kíván meg. Ezek hiányában az adatfelvétel sikertelen lett volna. A 35 gyermek óvodai korcsoportok szerint 18 fő (51%) középső- és 17 fő (49%) nagycsoportos, tehát közel azonos arányban jelenik meg vizsgálatunkban mind két korcsoport (3.ábra). A kutatásunkat 18 fiú (56%) és 14 lány (44%) gyermek segítette. A nemek arányát tekintve a lányok száma kisebb.

3.ábra: A megkérdezett gyermekek életkor szerinti megoszlása



Az óvodai csoportszobái, helyiségei

Az óvodát saját megfigyeléseink és a gyermekek beszámolói alapján térképeztük fel helyiségek és játékra, tevékenykedésre kialakított helyek szempontjából. Azokat a helyeket emeljük ki, ahol a gyermekek rendszeresen időt töltenek valamilyen tevékenységgel vagy játékkal.

Az óvodában hat csoportszoba van, melyből ötbe nyerhettünk betekintést. A csoportszobákban különböző terek vannak kialakítva a különböző típusú tevékenységekhez. Általánosságban elmondható, hogy mindegyik csoportban van alkotáshoz kialakított hely (erre kinevezett asztalok), szőnyeg építőjátékhoz, babasarok/babakonyha/babaház. Több csoportszobában is a babaház egy galérián helyezkedik el.

Az óvodán belül különleges helyiségnek számít a sószóba, amelyben padok, egy asztal és sóhomokozó is helyet kapott. Ezt a helyiséget minden csoport hetente egyszer szokta látogatni. Ezen felül fejlesztőszoba is van az óvodába, ahol a fejlesztő vagy gyógypedagógus szokott a gyermekekkel foglalkozni egyénileg. Ez a szoba azért lehet érdekes a gyermekek számára, mert itt vannak a szokásostól eltérő játékok, fejlesztő eszközök.

Az óvoda udvara tágas, kerítéssel övezett. Az udvaron többféle játékeszköz, játszóterület megtalálható. Hinta, mászóka, csúszda is a gyermekek rendelkezésére áll különböző méretekben is (korosztálytól függően).

Mérőeszköz

Az interjúhoz kidolgozott mérőeszköz alapját 2.1. pontban bemutatott német kutatáshoz kifejlesztett kérdéssor képezte, aminek a kérdéseit a magyar óvodai nevelés- és a vizsgálatban részt vevő óvoda sajátosságaihoz adaptáltuk. Az egyes kérdéseket több pontban is módosítanunk kellett a német kutatáshoz képest a szaknyelvi szóhasználat és az oktatási rendszer nemzeti sajátosságai miatt.

Az interjú kérdései nyolc témakört foglaltak magukban, amit az alábbi, 2. táblázat mutat. A témakörökhöz tartozó kérdések a vizsgálatban részt vevő gyermekek elégedettségét és gondolatait mérik az óvoda infrastruktúrájával és eszközállományával, az óvodai tevékenységekkel, a társas kapcsolataikkal, az általános érzelmi állapotukkal, valamint a jó óvodáról alkotott elképzelésükkel összefüggésben. A témakörökhöz nyílt és zárt kérdések tartoztak. A kérdéseket digitalizáltuk, ami az adatgyűjtést megkönnyítette

2. táblázat: Az interjú kérdéseinek témakörei

A: Szabad játék	E: Társas kapcsolatok
B: Reggeli beszélgető kör	F: Társas kapcsolatok ábrázolása
C: Közös tevékenységek	G: Általános érzelmi állapot – légkör
D: Udvar, mint játéktér	H: Egy jó óvoda kritériumai gyermeki szemmel

Egyes kérdéseknél, például ahol a gyerekeknek azt kellett eldönteniük, hogy valami mennyire tetszik nekik, vagy valamivel mennyire elégedettek egy négyfokozatú smile-szimbólumokat tartalmazó skálát alkalmaztunk. Erre mutat példát az alábbi kérdés:

Összességében milyennek találod a játékokat a csoportszobában?

			
egyáltalán nem jó	nem jó	jó	nagyon jó

Gyakoriságra irányuló kérdéseket is megfogalmaztunk, aminek a megválaszolásához szintén képeket használtunk segítségül. Erre mutat példát az alábbi kérdés:

Milyen gyakran kérlik ki az óvó nénik a gyerekek véleményét arról, hogy milyen játékra van szükségük?

			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

A kérdéssor általános bevezetéssel kezdődik, melynek célja a kisgyermek ráhangolása a beszélgetésre. Ebben a ráhangolódási fázisban bemutatkoztunk, elmondtuk a gyermeknek, hogy miért jöttünk az óvodába, valamint megnyugtattuk arról, hogy minden, amit nekünk elmond, azt nem mondjuk tovább az óvónéniknek.

Ezután megkérdeztük a gyermeket arról, hogy mikor született és mi a jele. Ez a két adat adta meg a gyermekek azonosítóját a kérdőívben. További adatként rögzítettük az interjú idejét, a gyermek nemét, valamint, hogy rendelkezik-e a gyermek szakértői véleménnyel. Ezt

követően elkezdtük az interjút. Mindhárman kaptunk külön helyiséget, ahol párhuzamosan egy gyermekkel, nyugodt körülmények között fel tudtuk venni a vizsgálathoz szükséges adatokat.

A szabadjátékról szóló részben a helyiségekre vonatkozó kérdéseket átalakítottuk a lehetőségeinknek megfelelőre. Az óvoda helyi sajátosságait figyelembe véve a sósobát is válaszadási opcióként adtuk meg.

A közös tevékenységekre irányuló kérdéseknél az eredeti kérdőívhez képest megkérdeztük, hogy mit csinálnának szívesen közösen a társaikkal.

A társas kapcsolatokra vonatkozó kérdéseknél arra voltunk kíváncsiak, hogy a vizsgálatban részt vevő gyermekeknek kik a barátai, kikkel játszanak szívesen, így az említett gyermekek jelét írtuk le és nem a nevüket, a személyiségi jogok védelme érdekében.

Az eredeti (német) kérdőívben a vizsgált gyermekeknek azt a felnőtt személyt kellett megnevezniük, akivel szívesen vannak együtt az óvodában, azonban mi e helyett a kérdés helyett azt tettük fel a gyerekeknek, hogy mit szeretnek az óvó nénikben.

A társas kapcsolatok részben néhány kérdés arra vonatkozott, hogy a vizsgálatban részt vevő gyermekek milyen gyakran kerülnek vitába az óvónénivel és milyen gyakran haragszanak rá, van-e olyan, amikor nem szeretik őt/őket. Mivel ezeket a kérdéseket ebben a formában nem tartottuk relevánsnak a témánk szempontjából, stilisztikailag finomítottuk a kérdéseket, és azt kérdeztük, hogy van-e olyan tevékenység, amit szívesen csinálnak a pedagógusokkal. Illetve, ha van ilyen, akkor mi az.

Mind a két kérdőív a kitöltési idő lejegyzetelésével, észrevételekkel, megjegyzésekkel zárul.

3. A vizsgálat eredményeinek bemutatása

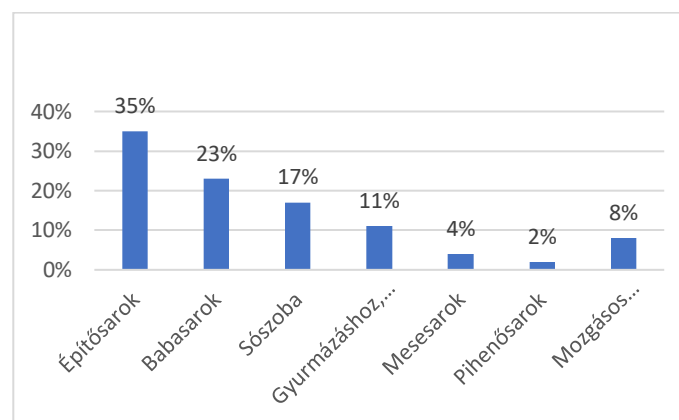
3.1. A gyermekek óvodai helyiségekről alkotott véleménye

3.1.1. Kedvelt óvodai helyiségek, játszószarkok

Az ismerkedő, ráhangoló kérdések után elsőként azt kérdeztük a gyerekektől, hogy mely óvodai helyiséget kedvelik a legjobban. Válaszként a következő opciókat adtuk meg: építősarok, pihenő sarok, babasarok, gyurmázáshoz, festéshez, kézimunkához kialakított hely, mesesarok, mozgásos játékokhoz biztosított hely, sószoba. A gyermekek a felsorolt helyekből többet is választhattak.

A jelölések alapján az építősarok bizonyult a legnépszerűbbnek, mivel ezt 17 gyermek (35%) is megjelölte. 11 gyermek (23%) jelölte a babasarkot, 8 gyermek (17%) a sószobát, 5 gyermek (11%) az alkotósarkot (Gyurmázáshoz, festéshez, kézimunkához kialakított hely), 4 gyermek (8 %) a mozgásos teret, 2 gyermek (4%) a mesesarokot és 1 gyermek (2%) pedig a pihenő sarkot (4. ábra).

4. ábra: A gyermekek által kedvelt terek jelölésének százalékos eloszlása



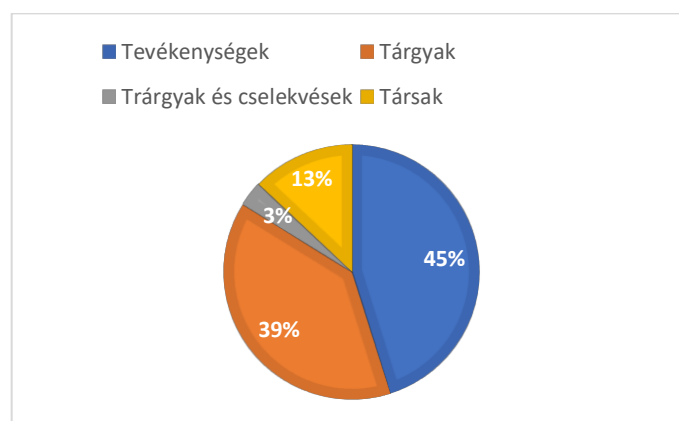
A gyermekek a következőkben kötetlen módon, saját szavaikkal fejthették ki, hogy mi az oka annak, hogy kedvelik a megjelölt helyiségeket. A kérdésre 4 gyermek nem válaszolt. A gyermekek válaszait négy csoportba lehet sorolni. Az első csoportba azok a válaszok tartoznak amelyekben a gyermekek azt fejezik ki, hogy az ott zajló tevékenység miatt kedvelik az általuk megjelölt helyeket. Ezeket például az alábbi módon fejezték ki: „Jó játszani a kockázóban...A sószobában szoktunk mesét nézni.”; „[Azért tetszik a sószoba] mert ott nézhetünk meséket.”; „A babakonyhában sütni, főzni lehet.”; „Amikor autózunk az építő szőnyegen.”

A második csoportba tartoznak azok a válaszok, amelyekben a gyermekek azt fejezik ki, hogy egy adott helyet, az ott megtalálható tárgyak miatt kedvelnek. Ezek a gyermekek többnyire egy-egy szóval válaszoltak például: „mászóka”, „a konyha”, „duplo” stb. De egyesek mondatokban fejezték ki magukat: „*Tetszik a galérián a játék.*”; „*Szép a babák ruhája.*”; „*Tetszenek a fehér sók, meg jó illat van.*”

A harmadik csoportba tartoznak azok a válaszok, amelyekben a gyermekek azt fejezik ki, hogy egy társukkal való közösen együttöltött idő, a közös cselekvés miatt kedvelik az adott helyet. Például: „*[Ott] mindig tudok játszani a szerelmemmel.*”; „*Ott szoktunk legozni Ádámmal.*”; „*Marci játszik velem.*”; „*Szeretek a barátaimmal játszani.*”

14 darab (45%) olyan válasz érkezett, amelynek a középpontjában a „tevékenységek”, 12 (39%) válasznak a „tárgyak” és 4 válasznak (13%) a társak állnak. Egy olyan válasz (3%) is érkezett, amely egyformán tárgyat és tevékenységet is megjelöl: „*A babák, felépíteni az összes kockát.*”. Az 5. ábra mutatja a válaszok százalékos arányainak eloszlását.

5. ábra: A kedvelt helyiségekkel kapcsolatos indokok



A gyerekek válaszainak megerősítése érdekében további lehetőséget biztosítottunk arra, hogy a gyermekek megnevezzenek olyan további helyiséget, amelyeket kedvelnek. A válaszadók közül 18 gyermeknek (a gyermekek 51,4%-ának) volt további ötlete. A válaszadó gyermekek közül 3 fő (17%) a játékautózásra kijelölt helyet, 2 fő (11%) az építő sarkot, 2 fő (11%) a sósobát, 2 fő (11%) a mesesarkot, 1 fő (5,5%) a babaházat, 1 fő (5,5%) a galériát válaszolta. A válaszok megerősítették az előző kérdésekre kapott eredményeket. A válaszok közül újdonságnak tekinthető a logopédiai szoba megjelenése, amelyet 1 gyermek (5,5%) említett. Arról nincs adatunk, hogy hány gyermek jár rendszeresen logopédiai fejlesztésre, így nem vonható következtetés arról, hogy miért csak egy gyermek említette ezt a helyiséget.

Továbbá 3 gyermek (17%) az udvart külön helyiségként értelmezve, fejezte ki tetszését. 1 gyermek (5,5%) a csoportszobája egészét emelte ki, illetve 2 gyermek (11%) azt jelezte, hogy neki az egész óvoda tetszik.

Összességében elmondható, hogy a gyermekek az építkezésre kijelölt sarkot kedvelik a legjobban, de a babaszoba és a sószoba is nagy népszerűségnek örvend, ezeknek oka, hogy a gyermekek kedvelik az itt megtalálható tárgyakat, játékszereket, illetve az itt végezhető tevékenységeket. A saját szavakkal történő indoklás és a kérdés hasznosnak bizonyult a gyermekek válaszainak megértésére, ellenőrzésére, a további megnyilvánulási lehetőség biztosítására. A gyermekek válaszaiból tükröződik a különböző játéktevékenységekre, illetve társas kapcsolatokra való igényük. Megfigyelhető, a korosztályra jellemző érzelmi vezéreltség válaszaikból.

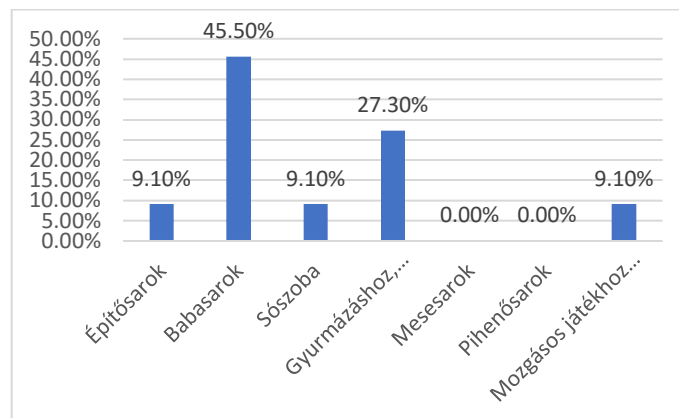
3.1.2. Nem kedvelt óvodai helyiségek

A gyermekektől megkérdeztük, hogy az óvodai helyiségek közül, melyiket kedvelik legkevésbé. A felsorolt helyiségekből a gyermekek többet is választhattak. A kérdésre 11 gyermek adott választ (31%), mindegyikük csak egy választ jelölt meg. Tehát elmondható, hogy a gyermekek 69%-a elégedett az óvodában megtalálható helyiségekkel.

A válaszadók közül 1 gyermek jelölte meg az építősarkot (9,1%), 5 gyermek (45,5%) a babasarkot, 3 gyermek (27,3%) az alkotósarkot, 1 gyermek (9,1%) a mozgásos játékhoz kialakított helyet és 1 gyermek a sószobát (6. ábra). A pihenősarkot és a mesesarkot egy gyerek sem jelölte. Ez alapján elmondható, hogy a babasarkok bizonyul a legkevésbé sikeresnek a gyermekek körében.

A babasarkot 3 fiú és 2 lánygyermek jelölte meg, az alkotósarkot 2 lány és 1 fiúgyermek, tehát nem bizonyítható a nemek és a gyermekek által nem kedvelt helyek közötti összefüggés. Az előző kérdésekben a gyermekek kiemelték az egyes helyeken történő cselekvéseket, tárgyakat a kedvelt helyek okaként. Feltételezhető, hogy a gyermekek által nem kedvelt helyeken, olyan tárgyak, játékeszközök vannak vagy olyan cselekvéseket tudnak csak végezni, amelyeket kevésbé kedvelnek. Válaszaik okára a további kérdésekből is következtethetünk.

6. ábra: A gyermekek által megnevezett nem kedvelt helyiségek eloszlása



Azt is megérdeklődtük a gyermekektől, hogy mi az, amit a csoportszobájukon belül nem kedvelnek. A kérdés nyitott volt, a gyermekek saját szavaikkal válaszolhatták meg azt. A kérdésre 25 gyermek válaszolt. A gyermekek válaszait három csoportra lehet sorolni.

Kilenc gyermek számára nincs olyan a csoportszobában, ami ne tetszene. Ezt például az alábbi módokon fejezték ki: „Nincs ilyen.”; „Minden tetszik benne.”

A válaszok második csoportjában a gyermekek a csoportszobához köthető, általuk nem kedvelt cselekvést vagy tevékenységet helyezték középpontba, például: „Az alvás nem tetszik.”; „Az, hogy gyurmázunk.”; „Bünti.”; „Gyorsan kell összepakolni.”; „Korán kell kelni a tornához.”

A válaszok harmadik csoportját képezik azok a kijelentések, amelyekben a gyermek a csoportszobában található tárgy (pl. játék, bútor, dekoráció) kapcsán fejezi ki a nemtetszését például: „A babasarkon belül a galéria.”; „A galéria, mert ott lányos játékok vannak.”; „A szállító kamion.”; „Az autós szőnyeg.”; „Nem túl jó a terítője.”

A feltételezésünk, mi szerint a gyermekek az adott tárgyak vagy cselekvések miatt nem kedvelik az adott helyeket, beigazolódtott a gyermekek válaszai alapján. A válaszok több mint egy harmadában jelezték azt a gyerekek, hogy minden tetszik saját csoportszobájukban, így feltételezhető, hogy az óvoda (ahogy az törvényileg elő is van írva) a gyermekek igényeinek megfelelően alakítja ki a környezetet.

3.1.3. A csoportszoba játékaikról alkotott vélemények

A gyermekek egy vizuálisan szemléltetett, négyfokú skálán (egyáltalán nem jó, nem jó, jó, nagyon jó) mutathatták meg, hogy mennyire elégedettek a csoportszobájuk játékaival. A skálát és annak szimbólumait egy rövid beszélgetéssel vezettük be.

			
egyáltalán nem jó	nem jó	jó	nagyon jó

16 gyermek (45,7%) a „nagyon jó”, szintén 16 (45,7%) a „jó” és 3 gyermek (8,6%) a „nem jó” opciót választotta (3. táblázat). Tehát összességében elmondható, hogy a gyermekek meg vannak elégedve a csoportszobájuk játékaival.

A kérdéshez használt szimbólumok ideálisnak bizonyultak a négyfokú skála érzékeltetéséhez. A gyermekek rövid beszélgetés után könnyen megértették a szimbólumok jelentéseit. Az illusztrációkkal támogatott kérdést egyértelműen gyorsabban és könnyebben válaszolták meg a megkérdezett gyermekek.

3. táblázat: Az óvoda játékaiknak értékelése

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem jó	0	0
nem jó	3	8,6
jó	16	45,7
nagyon jó	16	45,7
Összesen	35	100

Abban az esetben t, ha arra a kérdésre, hogy „Össességében milyennek találod a játékokat a csoportszobában?” a „nagyon jó” vagy a „jó” opciót választották a gyermekek, megkértük őket, hogy fejték ki, miért. Erre a kérdésre 3 gyermek nem adott választ.

A válaszok között többször szerepelnek az alábbi megfogalmazások: „Mert tetszik.”; „Mert szeretem.”; „Mert jók.” / „Mert jó velük játszani.”

Három gyermek a játékhoz a társas/baráti kapcsolatokat társította és ezzel indokolta a tetszését: „Mert jókat játszom a barátaimmal.”; „Mert bírok a többiekkel beszélgetni közben”; „Lehet jóbarátokkal játszani.”

Voltak olyan gyermekek, akik az általuk kedvelt játékokkal való tevékenységet emelték ki válaszukban: „Sokat lehet velük enni, játszani a kajákkal.”; „[Az a jó] Hogy a Legoban nem csak kitalált dolgokat építhetsz meg hanem azt is, ami a valóságban létezik, azt is megépítheted.”; „A kirakók jók és van plüss is.”; „Mindig amikor velük játszok, akkor tudok

két játékkal egyszerre játszani. Meg a székes játékkal (Mistakos – társasjáték) jó várat tudok építeni.”

Ezekbe a csoportokba nem sorolható, két további válasz emelhető ki, amelyekben a gyermekek a játékok értelmére, fontosságára, hasznosságára helyezik a hangsúlyt:

„Van bennük sok értelem. Nem kell bennük válogatni, hogy mi nem jó”

„Hát mert vannak. Csak annak találták ki az óvodát, hogy ott üldögéljünk?”

Szintén rákérdeztünk válaszuk okára abban az esetben, ha a gyermek az előző kérdésnél az „az egyáltalán nem jó” vagy a „nem jó” opciót választotta. Mind három válaszban megfigyelhető, hogy a gyermekek nem a csoportszoba játékeszközeit értékelik negatívan, hanem a játékhoz/óvodához kapcsolódó negatív érzéseiket emelik ki: *„Elfáradok bent [a csoporszobában].”*; *„Másik óvónénit szeretnék.”* A kérdést tehát érzelmileg, mint racionálisan közelítették meg, ami egy életkori sajátosság. Nem különül el, a játék értékelése a gyermek óvodai közérzetétől. Ha jól érzi magát a gyermek az óvodában, a játékokat is jónak látja, ha nem érzi jól magát, a játékeszközöket sem tartja elég érdekesnek. Itt lényeges megemlíteni, hogy az óvodáskorú gyermek életében fontos szerepet tölt be az érzelem, minden cselekvése, megnyilvánulása érzelmein keresztül befolyásolható. Ebben az életkorban azonban az érzelmek még labilisak, azaz egyik pillanatban még boldog, kiegyensúlyozott, a másikban pedig sírva fakad.

A gyermekekkel és az óvodapedagógusokkal folytatott beszélgetések során a kiderült, hogy több csoportba is új óvodapedagógus érkezett. Az interjú felvétele során többször is megjelenik, hogy a gyermekek az előző, számukra megszokott óvodapedagógust várják vissza: *„Mert a másik óvónénivel szeretnék lenni.”*

3.1.4. A csoportszoba játékaival kapcsolatos ötletek

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a gyermekeknek milyen elképzelésük van arról, hogy mivel kéne még bővíteni a csoportszobájuk játékkészletét. A válaszadók fele, 17 gyermek azt a választ adta, hogy van ötlete. A gyermekek válaszai az egészen egyszerű kívánságoktól az egészen specifikus elképzelésekig terjednek.

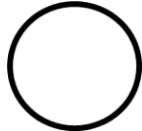
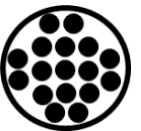
Vannak akik több kisautót, babát, mesekönyvet stb. szeretnének, és vannak, akik konkrét játékokat neveztek meg. Ezekben a válaszokban érzékelhető, hogy a gyermekekre nagy hatással vannak a különböző trendek, amelyek kifejezetten a kisgyermekek korosztályát célozzák meg például: *„Undi Guszti játék.”* (Egy finommotorikát és taktilis észlelést fejlesztő társasjáték); *„Minecraftos Lego.”*; *„Jégvarázsos Lego.”*

Egy gyermek kiemelkedően kreatívan válaszolt: „Egy szép kis robotpillangó, ami tud magától menni. Meg kicsi katonák, amiknek lehet falat építeni.”

Ezek után azt is megvizsgáltuk, hogy a gyermekek milyen mértékben osztják meg a gondolataikat az óvodapedagógusokkal, illetve, hogy az óvodapedagógusok mennyire nyitottak a gyermekek javaslataira.

A 17 ötlettel rendelkező gyermek közül egy válaszolta azt, hogy javaslatait elmondta az óvodapedagógusnak. Emlékei szerint az óvónő beleegyezett az „Undi Guszti” játék beszerzésbe. „Azt mondta hogy jól van, ha te szeretnéd majd hozunk ilyet.” A kisgyermekkel folytatott további beszélgetésből az derült ki, hogy a játék még nem került beszerzésre. Az eredmények azt mutatják, hogy a gyermekeknek vannak kívánságaik a játékeszközöket illetően, azokat viszont jellemzően nem mondják el az óvodapedagógusoknak.

Azt is megvizsgáltuk, hogy az óvodapedagógusok milyen gyakran kérik ki a gyermekek véleményét a játékigényeikről. A gyermekek egy négyfokú skálán (egyáltalán nem, ritkán, gyakran, nagyon gyakran) jelölhették válaszaikat melyhez vizuális segítség is társult. A választási lehetőségeket magyarázattal segítettük. Több gyermeknél is előfordult, hogy az „egyáltalán nem” kifejezés helyett a „soha” kifejezést választotta.

			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

A 35 válaszadó gyermekből 17 (49%) választotta az „egyáltalán nem”, 7 (20%) választotta a „ritkán”, 5 (14%) a „gyakran” és 6 (17%) a „nagyon gyakran” opciót (4.táblázat). Összességében elmondható, hogy nem jellemző, hogy az óvodapedagógusok a gyermekek véleményét kérdezik arról, hogy milyen játékokat igényelnek.

A kérdéshez alkalmazott szimbólumok segítségnek bizonyultak a négyfokú skála fogalmainak értelmezésében. Egyes gyerekek a gyakran szót nehezen tudták értelmezni. Így náluk segítségképpen a „gyakran” kifejezés helyett a „sokszor” kifejezést alkalmaztuk.

4. táblázat: A gyermekek véleményének kérdezésének gyakorisága a gyermekek elmondása alapján

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	17	49
ritkán	7	20
gyakran	5	14
nagyon gyakran	6	17
Összesen	35	100

3.2. Beszélgetőkör

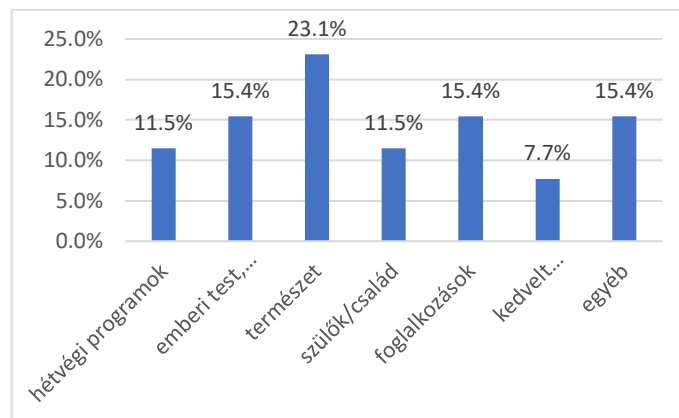
3.2.1. Beszélgetőkörrel kialakított általános elképzelések

A gyermekeket arról kérdeztük, hogy mit szoktak a reggeli beszélgetőkör során csinálni. A kapott 26 választ (a gyermekek 74,3%-a válaszolta meg a kérdést) hét csoportba lehet sorolni, ahogy azt a 7. ábra is mutatja: hétféle programok (3 válasz, 11,5%), emberi test/ testrészek (4 válasz, 15,4%), természet (6 válasz, 23,1%), szülők/család (3 válasz, 11,5%), foglalkozások (4 válasz, 15,4%), kedvelt tevékenységek/dolgok (2 válasz 7,7%), egyéb (4 válasz, 15,4%).

A gyermekek válaszaiból arra következtethetünk, hogy nem minden gyermek számára maradandó élmény a beszélgetőkör. Mi esetünkben ennek oka lehet az is, hogy az adatfelvétel idején az óvodában a pedagógusok beszámolója alapján a szokásostól eltérően zajlottak a mindennapok a koronavírus járvány, a gyermekek és pedagógusok megbetegedése, pedagógushiány, pedagógusváltás és egyéb tényezők miatt. Így megeshet, hogy egyes csoportokban elmaradt a megszokott beszélgetőkör vagy éppen a megkérdezett gyermek egy hosszabb betegségről tért vissza, így nem volt friss emléke az ilyen típusú tevékenységről.

Továbbá azt a tanulságot vonhatjuk le, hogy a leggyakrabban megjelenő témák közé a testrészek, természet, valamint a foglalkozások tartoznak. Ezeken felül volt olyan gyermek, akinek a válasza egyik kategóriába sem illett. Ilyen válasz volt például, hogy „Beszélgetünk arról, hogy hoztunk sok plüssöt és autót”, „Mit kaptunk a Jézuskától”. Ennek oka lehet, hogy a beszélgetőköröket az egyes foglalkozások témájához kapcsolják az óvodapedagógusok, illetve a beszélgetőkörök témája lehet az adott ünnep, vagy esemény. Az óvodáskorra jellemző, hogy a gyermekek a beszámolójukban azokat a dolgokat emelik ki, amelyek számukra a legfontosabbak, amivel kapcsolatban a legtöbb érzelmi töltettel rendelkeznek. További és többszöri felmérésekre lenne szükség ahhoz, hogy felmérhessük pontosan, mely témákat találják ténylegesen a legértékesebbnek, legjobbnak a gyermekek.

7.ábra: A beszélgetőkör témái a gyermekek emlékezete alapján



3.2.2. Beszélgetőkörrel kapcsolatos vélemények

A gyermekeket arról kérdeztük, hogy milyennek találják a beszélgetőköröket. Erre a kérdésre a gyermekek négy lehetőség közül választhattak: (1) egyáltalán nem jó, (2) nem jó, (3) jó, (4) nagyon jó). A válaszlehetőségek megértését illusztrációk segítették.

A gyerekek véleménye alapján a beszélgető körök leginkább jók (14 válasz, 40%) vagy nagyon jók (13 válasz, 37,1%). Hatan (17,1%) választották a „nem jó” lehetőséget és ketten (5,7%) az „egyáltalán nem jó” opciót (5. táblázat). Tehát elmondható, hogy a gyerekek 77%-a pozitívan értékeli a beszélgetőköröket és 23%- inkább negatívan. Ennek okának kifejtésére kértük őket a következőkben.

5. táblázat: A beszélgetőkörökről alkotott vélemények eloszlása

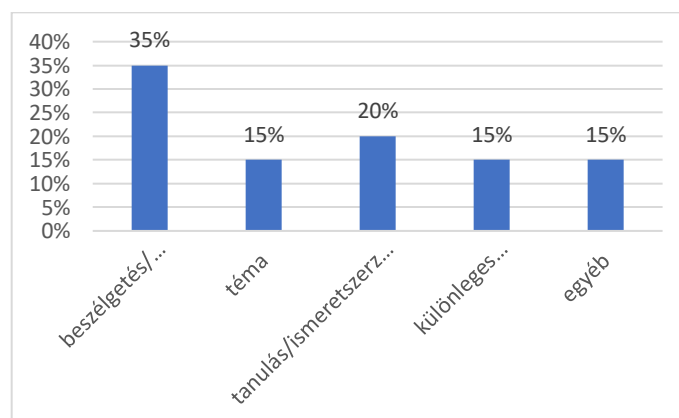
	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem jó	2	5,7
nem jó	6	17,1
jó	14	40
nagyon jó	13	37,1
Összesen	35	100

A 27 pozitívan értékelő gyermekből 20 gyermek adott saját szavas választ arra a kérdésünkre, hogy miért találja jónak/ nagyon jónak a beszélgetőköröket. Öt szempont alapján lehetett a válaszokat csoportosítani, ahogy a 8. ábrán látható.

Az első indoka annak, hogy miért szeretik a gyerekek a beszélgetőkört, az a beszélgetés ténye volt. Ennek megfelelően a gyermekek azt fejezték ki, hogy magában a beszélgetésben, a gondolatok megosztásában lelik örömüket (7 fő, 35%). Például az alábbi válaszokat kaptuk: „Mert jó beszélgetni.”, „A beszélgetést [tartom benne jónak]”, „Azért, mert megmondhatom, mik vannak otthon, meg a többi csoportban”; „Elmondhatjuk, amit szeretnénk.”. A második csoportba soroltuk az olyan válaszokat, melyekben a gyermek a beszélgetés témáját emeli ki (3 fő, 15%). A válaszok közül például ezek tartoznak ide: „Hogy beszélgetünk a természetről és az állatokról”, „Mindig valami másról beszélünk”; „Mert lehet beszélgetni unikornisokról.” Harmadik kategóriába kerültek a tanulást kiemelő válaszok (4 fő, 20%), például: „Jó verseket tanulni”; „Mert sok mindent megtudok”. A negyedik csoportba azokat a válaszokat kategorizáltuk, amelyek a beszélgetőkört kísérő különleges cselekvéseket emeli ki (3 fő, 15%), például a játékot, zenehallgatást. Az utolsó, „egyéb” válaszokat tartalmazó kategória (3 fő, 15%) tartalmazza azokat a válaszokat, amelyekben a gyermek nem kifejezetten a beszélgető köről alkot képet, hanem vagy a személyi tényezőkre helyezi a hangsúlyt. Volt olyan gyermek is, akinek fontos napirendi támpontot jelent a reggeli beszélgetőkör. Így például: „Mert nagyon szeretem az óvónénit”; „Mert utána lehet játszani.”

A 20 válaszból kitűnik, hogy a gyermekek szeretik megosztani gondolataikat másokkal, illetve élveznek új témákról ismereteket szerezni. Összességében a gyermekek maguk is meglátják a beszélgetőkörök fontosságát és hasznosságát. A kérdésre nyújtott válaszok betekintést nyújthatnak abba, hogy mely témákat találták a gyermekek a legérdekesebbnek, melyek azok amelyek érzelmeikre legnagyobb mértékben hatottak, illetve, hogy mely gyermekek találják rendkívül szükségesnek saját gondolataik és érzelmeik megosztását.

8. ábra: A beszélgetőkör kedvelésének indokai



A beszélgetőkört negatívan értékelő 8 gyermek közül összesen hat gyermek indokolta meg, hogy miért választotta a nem jó/egyáltalán nem jó kategóriát. A gyermekek válaszait három kategóriába soroltuk.

Az első kategóriába soroltuk azokat a válaszokat, amelyben a gyermek azt fejezi ki, hogy számára unalmas a beszélgető kör például: „[Azért nem jó], mert egy kicsikét unalmas”. Az ilyen típusú választ adó mindkét gyermek nagycsoportos. Válaszukat indokolhatja esetleg, hogy számukra a vegyes életkorú csoportokban beszélgetőkör alatt felmerülő témák számukra nem adnak új információkat, nem elégítik ki tudásvágyukat.

A válaszok második kategóriáját alkotják azok a visszajelzések, amelyekben a gyermek azt fogalmazza meg, hogy a sokáig tartó ülés miatt van negatív véleménnyel a beszélgetőkörrel. Az alábbi válaszok érkeztek: „Sok percig kell üldögezni.”; „Ülni kell.”. Az óvodásgyermeknek fejlődésükből adódóan, hatalmas a mozgásigényük. A gyermekek figyelmének felkeltéséhez és fenntartásához erős érzelmi ingerre van szükség.

Az utolsó, harmadik kategóriába két egyéb olyan válasz tartozik, amelyben a gyermek egyéni aggodalmát fejezi ki. Ezen belül az egyik gyermek azt fejtette ki, hogy nem tartja magát „elég okosnak” a beszélgetőkörökön való részvételhez. Ebből látható, hogy az érzékenyebb óvodás kisgyermeknél komoly feszültséget okozhat, ha valamilyen okból kifolyólag nem tud bekapcsolódni a beszélgetés menetébe.

Összességében a gyermekek válaszai apró, de jó betekintést nyújtanak a beszélgetőkörrel kapcsolatos negatív érzéseikbe. Meglátásunk szerint ezeket a válaszokat a gyakorlatban fel lehetne használni a beszélgetőkörök, a beszélgetés témájának és levezetésének tudatosabb alkalmazásához.

3.2.3. Beszélgetőkörrel kapcsolatos ötletek és azok megosztása

A gyermekeket elsőnek megkérdeztük, hogy van-e ötletük azzal kapcsolatban, hogy milyen témákról kellene a beszélgetőkörökön beszélgetni. A 35 főből 23 gyermek (66%) adott „nincs” és 12 gyermek (34%) adott „van” választ. Bár a kérdés eldöntendő jellegű, volt, aki kifejtette választát például azt mondta: „Úrhajókról.”. Ezért a kérdőív további felvétele során érdemes hagyni lehetőséget a gyermekek számára, hogy kifejthessék gondolataikat.

Abban az esetben, ha a gyermek a kérdésünkre „igen” választ adott, megkérdeztük, hogy megosztotta-e ötleteit az óvodapedagógussal. A 12 főből 3 gyermek „igen”, 8 gyermek „nem” választ adott, egy gyermek pedig tartózkodott a válaszadástól. Így hát az ötlettel rendelkező gyermekek csupán 25%-a osztotta meg a véleményét az óvodapedagógussal.

Amennyiben a gyermekek jelezték ötleteiket az óvodapedagógusnak, megkértük, hogy fejtse ki, mit reagált az óvodapedagógus az ötletükre. A 3 gyermekből két gyermek nem adott választ erre a kérdésünkre. Egy gyermek azonban a következő módon fogalmazott: „[Az óvónéni azt mondta, hogy] *ha mindenki jól viselkedik.*” Ez alapján elmondható, hogy az érintett óvodapedagógus a gyermekek gondolatainak, ötleteinek figyelembevételét vélhetően jutalomként alkalmazza.

Annak érdekében, hogy megtudjuk, hogy a gyermekek milyen oknál fogva nem osztják meg a beszélgetőkörrel kapcsolatos véleményeiket, elképzeléseiket, a gyermekeket megkérdeztük, hogy milyen gyakran kéri ki az óvodapedagógusok véleményüket arról, hogy miről szeretnének beszélni a beszélgető kör során. A gyermekeknek egy illusztrációval támogatott négyfokú skálán (egyáltalán nem, ritkán, gyakran, nagyon gyakran) kellett megjelölniük válaszaikat. A megkérdezett gyermekek közül 6 fő (17,1%) a „nagyon gyakran”, 3 fő (8,6%) a „gyakran”, 8 fő (22,9%) a „ritkán” és 18 fő (51,4%) az „egyáltalán nem” lehetőséget választotta (6. táblázat). Ezek az eredmények azt mutatják, hogy nem jellemző, hogy az óvodapedagógusok a beszélgetőkör témájának kiválasztásánál kikérnék a gyermekek véleményét. A gyermekek számára kevés teret biztosítanak az ötleteik megnyilvánítására.

6. táblázat: A gyermekek véleményének megoszlása arról, hogy milyen gyakran kéri ki az óvodapedagógus a gyerekek véleményét a reggeli beszélgetőkör témáját illetően

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	18	51,4
ritkán	8	22,9
gyakran	3	8,6
nagyon gyakran	6	17,1
Összesen	35	100

Összességében elmondható, hogy amellet, hogy bár a gyermekek egy harmadának lenne ötlete a beszélgetőkörök témájával kapcsolatban, ezt kevesen osztják meg az óvodapedagógusukkal. Ennek oka lehet egyrészt, hogy a gyermekek még nem rendelkeznek az ötleteik kifejezésének eszköztárával. Eredményeink azt mutatják, hogy a vizsgálatban részt vevő gyerekek szerint az óvodapedagógusok ritkán, vagy egyáltalán nem kéri ki a gyermekek véleményét.

3.3. Óvodai tevékenységek, foglalkozások

3.3.1. Társakkal történő közös tevékenységgel kapcsolatos önálló döntéshozatal

A gyermekeket arról kérdeztük, hogy milyen gyakran dönthetik el önállóan, hogy milyen közös tevékenységben akarnak részt venni a társaikkal. A gyermekeknek ezt egy szimbólumokkal ábrázolt négyfokú skálán (egyáltalán nem, ritkán, gyakran, nagyon gyakran) kellett megjelölniük. A kérdésre 34 gyermek válaszolt.

A válaszadók közül 15-en (44,1%) az „egyáltalán nem”, 5-en (14,7%) a „ritkán”, 5-en (14,7%) a „gyakran” és 9-en (26,5%) a „nagyon gyakran” opciót választották (7. táblázat).

7.táblázat: Gyermekek beleszólási lehetősége a közös tevékenységek kiválasztásába

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	15	44,1
ritkán	5	14,7
gyakran	5	14,7
nagyon gyakran	9	26,5
Összesen	35	100

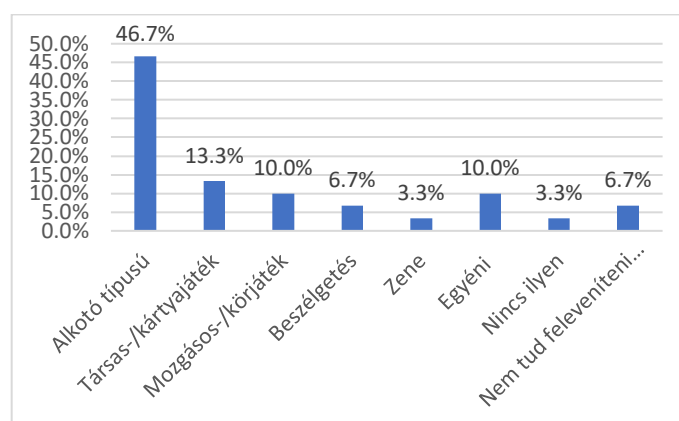
A gyermekek elmondása alapján összességében elmondható, hogy az esetek több mint felében a gyermekek ritkán vagy egyáltalán nem választhatják meg a társaikkal történő közös tevékenységeket. Ezek az eredmények arra utalhatnak, hogy az óvodában a gyermekek vélhetően kevés lehetőséget kapnak az önálló ötletek és gondolatok megnyilvánulására. Ennek igazolása azonban még további vizsgálatokat tenne szükségessé. Azonban az is elmondható, hogy ez a kérdés nem konkretizálja, hogy milyen típusú közös tevékenységre kell a gyermeknek gondolnia. A szabadjáték alatt, amely az alapprogram alapján a gyermek idejének nagyrészt tölti ki, feltehetően a gyermekek önállóan dönthetnek a tevékenység mivoltáról. Feltételezhető, hogy azok a gyermekek, akik az „egyáltalán nem” vagy a „ritkán” opciót választották, a pedagógus által kezdeményezett közös tevékenységeket, foglalkozásokat értékelték.

3.3.2. Az óvodapedagógussal történő közös tevékenykedés

A gyermekek saját szavaikkal mesélhették el, hogy milyen jellegű tevékenységeket szeretnek az óvodapedagógussal közösen végezni. A kérdésünkre 30 választ kaptunk, 1 gyermek (3,3%) számára nincs ilyen tevékenység, 2 (6,7%) pedig nem emlékezett ilyen típusú tevékenységre. Összesen 14 gyermek (46,7%) említett alkotó típusú tevékenységet, 4 gyermek (13,3%) társas-

/kártyajátékot emelt ki, 3 gyermek (10,0%) mozgásos-/körjátékot, 2 gyermek (6,7%) a beszélgetést, 1 gyermek (3,3%) zenével kapcsolatos tevékenységet, 3 gyermek (10,0%) pedig egyéb inkább egyéni jellegű tevékenységet nevezett meg (pl.: kirakózás, autózás), a válaszok százalékos eloszlását a 9. ábra mutatja.

9. ábra: Az óvodapedagógussal közösen végzett kedvelt tevékenységek témáinak százalékos eloszlása



A gyermekekkel folytatott beszélgetés alapján elmondható, hogy sokszor azokat a tevékenységeket mondják, amivel kapcsolatban friss emlékeik vannak. Amelyeket a közelmúltban végeztek az óvodapedagógussal, feltételezhetően egy-egy foglalkozás keretén belül. Például 4 gyermek is említette a tulipánkészítést, 2 gyermek a tükörből való saját arcuk rajzolását és 2 gyermek az agyagozást. Ezek az élménygazdag tevékenységek, nagy érzelmi töltettel rendelkezhetnek a gyermekek számára, ami az óvodás gyermekek érzelemvezéreltségéből fakad.

Egy második, ösztönző kérdéssel lehetőséget biztosítottunk a gyermekek számára, hogy kifejtsek a gondolataikat. A kapott válaszok koherensek az előző kérdés válaszaival: további alkotó- és mozgásos jellegű tevékenységet neveztek meg a gyermekek (pl.: gyurma, agyagozás, jégfogó, foci stb.)

3.3.3. Gyermek foglalkozásokon való részvétele

A gyermekeket arról kérdeztük, hogy milyen gyakran van olyan foglalkozás, amelyen nem szívesen vesznek részt. A gyermekeknek egy négyfokú skálán (egyáltalán nem, ritkán, gyakran, nagyon gyakran) kellett megjelölniük a kérdésre adott választ.

A válaszadók közül 13 gyermek (37,1%) mindig részt vesz a foglalkozáson (tehát az „egyáltalán nem” opciót választotta), 11 gyermek (31,4%) néha nem vesz részt (a „ritkán” opciót jelölte), 8 gyermek (22,9%) gyakran nem vesz részt, 3 gyermek (8,6%) pedig nagyon gyakran (8. táblázat). A gyermekek válaszai alapján összeségében elmondható, hogy a többségük általában részt vesz az óvodai foglalkozásokon.

Ennek a kérdésnek a megfelelő megválaszolásához több gyermeknek kiegészítő beszélgetésre, magyarázatra volt szüksége. A foglalkozás szót nem értették a gyerekek, ami magyarázatra szorult.

8. táblázat: Olyan foglalkozás előfordulási gyakorisága, amelyen nem szívesen vesznek részt a megkérdezett gyerekek

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	13	37,1
ritkán	11	31,4
gyakran	8	22,9
nagyon gyakran	3	8,6
Összesen	35	100

Amennyiben a gyermek a „nagyon gyakran” vagy a „gyakran” lehetőséget választotta, kértük, hogy mondjon egy példát olyan esetre, amikor nem szívesen vett részt a foglalkozáson. A 11 gyermekből 5 gyermek tudott példát mondani ilyen esetről. Válaszok között szerepelt például: „A kirakóban, mert nem szeretek másokkal kirakózni.”; „A takarításban”. Ezek a válaszok sem arra utalnak, hogy a foglalkozásokon nem szívesen vesznek részt a gyermekek, hanem inkább arra lehet következtetni, hogy vagy a foglalkozáshoz kapcsolódó egyéb tevékenységet pl. a pakolást nem szívlelik, vagy szívesebben játszanak még egyedül, mint a többiekkel, ami egy természetes életkori sajátosság.

A válaszokból látszik, hogy minden gyermeknek más-más igénye van a foglalkozások terén. A válaszok viszont azt támasztják alá, hogy a gyermekek szívesen vesznek részt az óvodapedagógus által megtervezett foglalkozásokon.

3.3.4. A társakkal való közös tevékenységek értékelése

A megkérdezett gyermekeknek egy szimbólumokkal ábrázolt négyfokú skálán (egyáltalán nem jó, nem jó, jó, nagyon jó) jelölhették, hogy hogyan értékelik a társaikkal történő közös tevékenységeket. A 35 gyermekből 21 fő (60,0%) értékelte nagyon jónak, 9 (25,7%) jónak, 4 (11,4%) nem jónak, 1 (2,9%) egyáltalán nem jónak (9. táblázat). Összességében elmondható, hogy a gyermekek túlnyomó többsége kedveli a társaival való közös tevékenységet. A megkérdezettek csupán 14,3%-a fejezte ki nemtetszését.

9.táblázat: A társakkal való közös tevékenység értékelésének eloszlása

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem jó	1	2,9
nem jó	4	11,4
jó	9	25,7
nagyon jó	21	60,0
Összesen	35	100

A gyermekek válaszainak értelmezhetősége érdekében egy következő kérdésben rákérdeztünk, hogy miért tartja jónak/nagyon jónak vagy nem jónak/ egyáltalán nem jónak a társaikkal történő közös tevékenységet.

Ezt a fajta tevékenységet pozitívan értékelő 30 gyermekek közül 22 gyermek indokolta meg a választ. A gyermekek válaszait öt kategóriára csoportosítottuk. Az első kategóriába azok a válaszok tartoznak (14 válasz, 63,6%), amelyekben a gyermek azt fejezi ki, hogy a társakkal való közös játék, tevékenység az jobb, mint az önálló játék: „Csapatmunkába lehet építeni”; „Hogy együtt jól játszunk.”; „Attól, hogy nem csak egyedül csinálom, hanem közösen mindenkivel.”. A második csoportba soroltuk azokat a válaszokat (3 válasz, 13,6%), amelyek egymás segítségét emelik ki, például: „Mert a [...] segít nekem.”; „Szoktunk egymásnak segíteni.”. A harmadik kategóriában azok a válaszok vannak (3 válasz, 13,6%), amelyekben a gyermek kiemeli a beszélgetést, mint a közös tevékenység pozitívumát, például: „Jókat tudunk beszélgetni.”; „Sokat lehet játszani, beszélgetni.”; „Mert sokat beszélgetünk.”. A negyedik és ötödik kategóriát egy-egy válasz alkotja (4,5%; 4,5%). Mindkettő válaszban a konfliktust helyezi a középpontba, de amíg az egyik gyermek a konfliktust negatívnak jeleníti meg: „Amikor nem veszekedünk, akkor jó, ha veszekedünk akkor annyira nem jó.”; addig a másik gyermeknek pont azt élvezzi a közös tevékenységekben: „A verekedés.” Az utóbbi válasz egy

beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő gyermektől érkezett. A kérdőív felvétele során az ő esetében többször megjelenik válaszaiban a konfliktus, agresszió. Bár kérdőívünkben szerepel külön a konfliktusokra rákérdező kérdés, már ezekben a válaszokban is felfedezhető egy-egy gyermek konfliktus kerülő vagy konfliktus kereső személyiségvonása.

A gyermekek válaszaiból érzékelhető, hogy már alapvető örömeiket lelik a társaikkal való közös tevékenységek során. Kitűnik, hogy a középső és nagycsoportos gyermekek körében már kialakulóban van vagy kialakult az aktív társas viselkedés. Bár a gyermekek nagyrésze még nem tudja konkrétan megfogalmazni, hogy miért is okoz örömet, mitől jó a közös tevékenykedés, mégis kifejezik valamilyen formába, hogy ez egy pozitív cselekvésforma.

A közös tevékenykedést negatívan értékelő 5 gyermekek közül mind az öten megindokolták, hogy miért kedvelik kevésbé a közös tevékenykedést. A gyermekek válaszai két csoportra oszthatók: vannak, akik általában az egyedüli játékot választják inkább és vannak, akik bizonyos helyzetekben jobban szeretnek egyedül játszani. Az első csoportba tartozó gyermekek, így fejezték ki magukat: „*Nagyon szeretek mindent egyedül csinálni.*”; „*Jó egyedül lenni*”; „*[Azért nem találom jónak a közös tevékenységet], mert nem engedik, hogy egyedül játszak.*”. Ezek a válaszok többféle módon is indokolhatók. Egyrészt megeshet, hogy a gyermek személyiségéből fakadóan szívesebben játszik egyedül, másrészt lehetséges, hogy szociális fejlettség terén a gyermek még nem tart az aktív társas kapcsolatok szintjén. A második csoportba tartozó válaszok így szólnak: „*Azért, mert soha nem szeretek velük kirakózni.*”, „*Ha fáradt vagyok, nem szeretek senkivel sem játszani.*” Ezek a válaszok azt tükrözik, hogy a választ adó gyermekek nem feltétlenül minden helyzetben kerülnek a társas tevékenykedést.

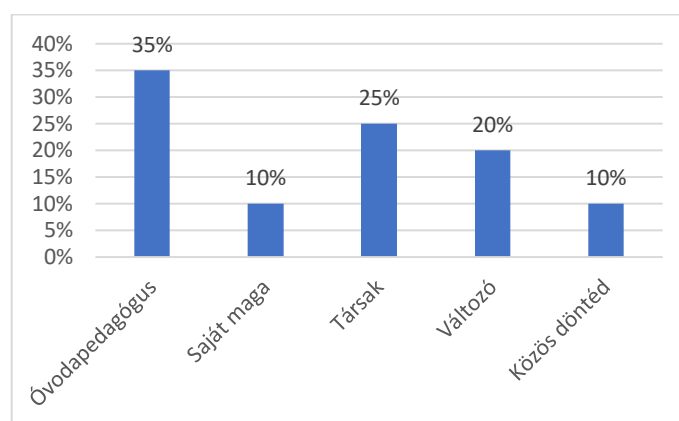
Összességében a gyermekek ebben az életkorban szeretik a társas tevékenységeket, egy-egy kivétel természetesen megjelenik, hiszen a gyermekeket befolyásolja egyéni fejlettségi szintjük, személyiségük, negatív és pozitív tapasztalataik. A válaszokból leszűrhető, hogy mely gyermeknek van szüksége több társas interakcióra, is mely gyermek igényel több önálló tevékenykedési időt.

3.3.5. Közös tevékenységről történő döntés

A gyermekeket megkérdeztük, hogy vannak-e ötleteik azzal kapcsolatban, hogy milyen közös tevékenységeket végezhetnének a társaikkal, válaszaikat saját szavaikkal fogalmazhatták meg. A 35 megkérdezett gyermekből 12 gyermek jelezte, hogy van ötlete. Az ötleteik között a gyermekek különböző játékformákat soroltak fel például babázni, bújócskázni, fogócskázni, várat építeni stb.

A következő kérdés arra vonatkozott, hogy általában ki az a személy, aki a közös tevékenységeket, játékokat kitalálja. A gyermekek ezt a választ is saját szavaikkal fogalmazhatták meg. A 35 főből 15 gyermek nem adott választ. 7 gyermek (35%) az óvodapedagógust mondta, 2 gyermek (10%) saját magát emelte ki, 5 gyermek (25%) a társait nevezte meg, 2 gyermek (10%) szerint közösen, 4 gyermek (20%) pedig azt emelte ki, hogy nem mindig ugyan az a személy dönt (néha a gyerekek, néha az óvodapedagógus) (10.ábra). A válaszok alapján elmondható, hogy a legtöbb gyermek úgy gondolja, hogy az óvodapedagógus dönti el, hogy milyen tevékenységeket végezzenek közösen.

10.ábra: A közös tevékenységekről döntő személy a gyermekek válaszai alapján



Ezután megkérdeztük a gyermekeket, hogy milyen gyakran oszthatják meg a véleményüket a közös tevékenységekről. A gyermekeknek egy illusztrációval támogatott négyfokú skálán (egyáltalán nem, ritkán, gyakran, nagyon gyakran) kellett megjelölniük a kérdésre adott választ. A megkérdezett gyermekek közül 6 fő (17,6%) szerint nagyon gyakran, 10 fő (29,4%) szerint gyakran, 9 fő (26,5%) szerint ritkán és 9 fő (26,5%) szerint gyakran oszthatják meg a véleményüket (10.táblázat). Összességében megoszlik a vélemény arról, hogy milyen gyakran oszthatják meg a véleményüket egy-egy tevékenységgel kapcsolatban. Ennek egyik oka lehet, hogy a gyermekek más-más csoportba járnak így az egyes csoportok óvodapedagógusainak szokása és attitűdje eltérő lehet. Azonban még így is elmondható, hogy a gyermekek több mint fele ritkán vagy egyáltalán nem oszthatja meg véleményét a tevékenységgel kapcsolatban. Ezek az eredmények alátámasztják, hogy az óvodában nem elterjedt gyakorlat a gyermekek véleményéhez, ötleteihez való alkalmazkodás, arra alapozó nevelés.

10.táblázat: A gyermekek közös tevékenységgel kapcsolatos véleményük óvodapedagógussal való megosztása

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	9	26,5
ritkán	9	26,5
gyakran	10	29,4
nagyon gyakran	6	17,6
Összesen	34	100

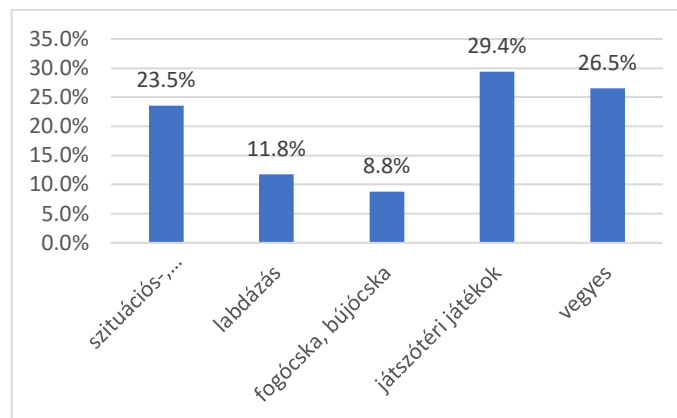
3.4. Az udvar

3.4.1. Kedvelt udvari játéktevékenységek

A gyermekeket az udvarral kapcsolatban elsőként arról kérdeztük, hogy mit játszanak szívesen az udvaron. A kérdésre a gyermekeknek saját szavaikkal kellett válaszolni. A következő szempontok alapján csoportosítottuk a válaszokat tartalmuk alapján: udvari játékeszköz (10 válasz, 29,4%), szituációs-, szerepjáték (8 válasz, 23,5%), labdázás (4 válasz, 11,8%), fogócska, bújócska (3 válasz, 8,8%), vegyes (9 válasz, 26,5%). A válaszok százalékos eloszlása a 11. ábrán látható. A csoportokon belül is több megegyező választ kaptunk. Az udvari játékeszköz közül legtöbben a csúszdázást és hintázást szeretik. A szituációs játékokra legjellemzőbb a rendőrös játék volt jellemző. A vegyes csoportba például volt, aki azt válaszolta, hogy hintázik, libikókázik, robotosat és rendőroset játszik.

A válaszok arányait tekintve az óvodás korosztály leginkább az udvari játékeszközökkel szeret a szabad levegőn játszani, valamint olyan szituációs-, szerepjátékokat elevenítenek meg, melyekre a csoportszoba nem alkalmas. Ezek a válaszok koherensek az óvodások játék és mozgásfejlődésével.

11.ábra: A gyermekek udvari játéktevékenységének formái



3.4.2. A gyermekek véleménye az udvar kapcsán

A gyermekeket arról is megkérdeztük, hogy mennyire tetszik nekik az udvar. Válaszukat a már megszokott szimbólumokkal támogatott négyfokú skálán (egyáltalán nem jó, nem jó, jó, nagyon jó) adhatták meg. Kérdésünkre minden gyermek válaszolt: 1 fő (2,9%) az „egyáltalán nem jó”, 4 fő (11,4%) a „nem jó”, 7 fő (20%) a „jó”, 23 fő (65,7%) a „nagyon jó” opciót választotta (11.táblázat). Ahogy azt a diagram adataiból is leszűrhetjük, a gyermekek nagyobb arányban vannak pozitív véleménnyel az óvodájuk udvaráról. A kérdés megválaszolása után a válaszuk indoklására kértük őket.

11.táblázat: Gyermekek véleménye az óvoda udvaráról

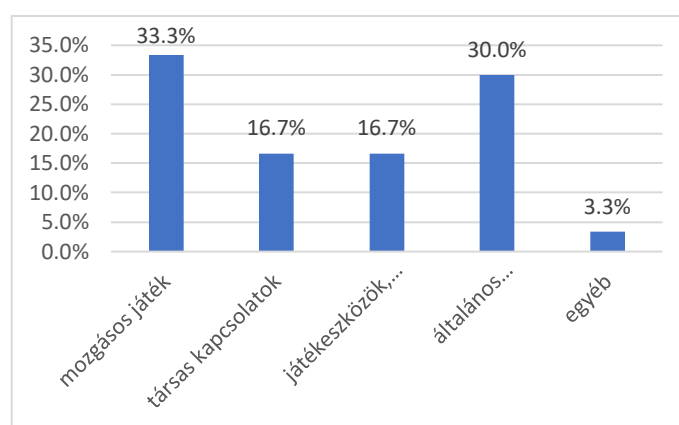
	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem jó	1	2,9
nem jó	4	11,4
jó	7	20,0
nagyon jó	23	65,7
Összesen	35	100

A pozitív (nagyon jó, jó) 30 válaszadó közül 29 gyermek fejtette ki gondolatait. A 29 gyermek választát öt kategóriára osztottuk (12.ábra). Az első kategóriába soroltuk azokat a válaszokat, amelyekben a gyermek azt fejezte, ki hogy azért kedveli az udvart, mert ott valamilyen mozgásos tevékenységet végezhet (10 válasz, 33,3%), például: „[Azért jó, mert] *kergetőzünk, mászókázunk, futkározunk, bújócskázunk.*”. A második csoportba azokat a válaszokat soroltuk,

amelyek a társaskapcsolatokat emelik ki (5 válasz, 16,7%), például: „[Az a jó], *hogy tudok játszani a többiekkel.*”; „*Jókat tudok játszani közösen a többi barátommal*”. Ezekben a válaszokban többen pozitívként emelték ki, hogy itt más csoportokban lévő barátaikkal, gyerekekkel is tudnak találkozni. A harmadik kategóriába tartoznak, amelyekben a gyermek az udvaron található játékszerekre, játékeszközökre helyezi a hangsúlyt (5 válasz, 16,7%), például: „*A csúszda és a ház, amiben a motorok vannak.*”. A negyedik kategóriába azokat a válaszokat soroltuk, amelyek az udvart általános tulajdonságaival jellemzik (9 válasz, 30%): nagy, szép, jó stb. Az utolsó „egyéb” kategóriába egy gyermek (3,3%) válasza tartozik, ő egyéni indokkal kedveli az udvart: „*Mert az udvar közel van a bölcsihez és szoktam látni a kistesóm.*”

A gyermekek válaszaiból kiszűrődik, hogy az óvodás korosztálynak nagy a mozgásigénye, ezért is lehet többségben azon válaszok aránya, amely a nagymozgásos játékokkal kapcsolatos gondolatokat fejezik ki. Emellett az is elmondható, hogy a gyermekek a már fentiekben leírtakhoz hasonlóan, itt is nehezebben fejezték ki magukat saját szavaikkal. Mivel az óvodás korosztály beszédére jellemző az igék túlsúlya, ezért ez is indokolhatja a mozgással kapcsolatos válaszok mennyiségét. Ugyancsak jól látszódik az is, hogy a középső- és nagycsoportos gyermekekre már az aktív társas kapcsolatok jellemzőek.

12.ábra: Az udvar kedvelésének indoklása



A negatív (nem jó, egyáltalán nem jó) válaszokat adó 5 gyermek közül négyen fejtették ki válaszaikat. A válaszok így hangoztak: „*Mert szeretek egyedül is játszani, meg nem is*”, „*Csoportszobában jobban szeretek lenni, nem kell felöltözni*”, „*A többiek odamennek a csúszdához*”, „*Elfáradok, és ha szomjas vagyok, nem engednek be*”. Ezekről a gyermekekről elmondható, hogy valamilyen félelem, negatív emlékhez kötik az udvaron tartózkodást, ezért mondják azt, hogy nem szeretnek ott lenni.

Összességében az udvarral kapcsolatban a gyermekek gazdag véleménynel rendelkeznek. A válaszaikból egyértelműen kiszűrődik az óvodáskorra jellemző mozgásigény és a tipikus játékforma, a szituációs- és szerepjátékok. Az óvoda udvarát a gyermekek nagy többsége kedveli, azon gyermekek, akik a helyről negatívan vélekednek, valamilyen negatív tapasztalat, kellemetlen emlék miatt teszik azt és nem az udvar rossz kialakítása vagy berendezése miatt.

3.4.3. Az udvar kialakítása a gyermekek szemszögéből

A gyermekeket arról is kérdeztük, hogy mi az, amit változtatnának az óvoda udvarán. Amikor meghallották a gyerekek ezt a kérdést, szabadjára engedték a fantáziájukat és számos ötletet hallhattunk tőlük.

A gyermek közül csupán ketten jelentették ki, hogy semmit nem változtatnának az udvaron, egy gyermek pedig a következőképpen fogalmazott: *„Kitalálom majd, ha felnőtt leszek.”* A többi 31 válaszban a gyermekek kifejtették konkrét változtatási ötleteiket. Amíg egyes gyermek a meglévő udvari játékszerek mennyiségét, minőségét vagy helyzetét változtatnák meg, például: *„Lenne több mászóka, csúszda, meg kisebb csúszda, hogy a kisebb gyerekek is le tudjanak csúszni.”*; *„A játékokat változtatnám: a csúszda a sarokban lesz, a hinta elöl, a libikóka hátul.”*; *„Megváltoztatnám a csúszdát, nem kell rá a fogantyú”*; *„Minden citromsárga lenne.”* *„A hinta legyen nagyobb és azon férjenek el négyen. És a libikókából 15 legyen és a homokozóból 55. A kerítés legyen kisebb, hogyha már valaki kezdi unni az óvodát, akkor csak ugrik egyet és kiszökik az oviból.”*. Mások teljesen új játékszereket, udvari elemeket helyeznének el: *„Királynő's palota, csúszda amibe lehet piknikezni játékból.”*; *„Akadálypálya lenne benne.”*; *„Legyen még hozzá trambulín, vízi csúszda, medence.”*. Több gyermek is kiemelte válaszában, hogy szeretné, ha az udvar nagyobb lenne vagy teljesen más alakú. Két gyermek pedig saját magának adna udvari feladatot: *„Locsolnám a fűvet.”*; *„Ha kidőlnének a fák, elvinném.”*. Az utóbbi két válaszból kiszűrődik a gyermeki fejlődés azon jellegzetes tulajdonsága, hogy a gyermek a felnőtek által végzett tevékenységeket előszeretettel utánozzák le.

Ahogy azt már említettük, az óvodáskor egy másik jellegzetessége, hogy a gyermekek fantáziavilága gyakran irreális. A gyermekek válaszaiból kiszűrődik az erős érzelmi töltet, amely előidézi ezeket a kreatív elgondolásokat. Bár a változtatás tárgya gyakran valóságos, a változtatás mivolta a legtöbb válaszban kivitelezhetetlennek tűnik, ennek oka, hogy a gyermekek nem rendelkeznek megfelelő ismeretekkel azzal kapcsolatban, hogy milyen módon lehet egy óvodai udvar változtatásait megvalósítani. Valószínűsíthető, hogy az óvoda udvarának méretét vagy alakját megváltoztatni vagy ötvenöt darab homokozót beépíteni nem

lehetséges, kisebb változtatások kivitelezhetők, amelyekhez segítséget nyújthatnak a gyermekek válaszai. Feltételezhető, hogy a gyermekek azokat az udvari elemeket emelték ki leginkább, amivel a legkevésbé vannak megelégedve. Esetünkben ez a következő módon alakult: 9 említés (29%) történt a csúszdára, 6 (19,4%) a hintára, 2 (6,5%) a mászókára, 2 (6,5%) a hintára, 5 (16,1%) új medencére, 2 (6,5%) kismotorra/biciklire és 1-1 (3,2%-3,2%) a homokozóra, trambulinra, játékautóra, almafára. Ezek alapján elmondható, hogy a legtöbb gyermek számára a csúszdákon kellene változtatni valamilyen formában.

A gyermeki igényekhez igazodó udvar motiválhatja a gyermekeket a mozgásban és akár segíthet a konfliktushelyzetek elkerülésében is (például több hinta vagy csúszda esetén).

Az udvar kialakítása kapcsán is megkérdeztük a gyermekeket arról, hogy milyen gyakran oszthatják meg véleményüket az óvodapedagógussal. A gyermekeknek ezúttal is egy ábrával megsegített négyfokú skálán (egyáltalán nem, ritkán, gyakran, nagyon gyakran) kellett megjelölniük válaszukat. A kérdésre mind a 35 megkérdezett gyermek válaszolt. Eredmény szempontjából a számok a következő módon alakultak: egyáltalán nem (21 válasz, 60%), ritkán (6 válasz, 17%), gyakran (3 válasz, 8,6%), nagyon gyakran (5 válasz, 14,3%) (12.táblázat).

12. táblázat: A gyermekek véleményének kikérése az óvodapedagógusok által az udvar kialakítását illetően

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	21	60,0
ritkán	6	17,1
gyakran	3	8,6
nagyon gyakran	5	14,3
Összesen	35	100

A válaszokból egy-egy gyermek egyéni kívánsága tisztán kiszűrődik. A válaszok alapján arra a következtetésre jutottunk az óvodások elmondása alapján, hogy arányaiban tekintve a gyerekek nem igazán dönthetik el vagy szólhatnak bele, hogy az udvar milyen módon legyen elrendezve. Ez egyrésztől érthető, mivel fontos, hogy az óvoda területén a gyermekek egészségi állapotára figyelemmel legyenek, amihez hozzá tartozik a balesetmegelőzési eljárás is, ebben az esetben a játékok biztonságos elhelyezése. Figyelembe kell venni az óvodára vonatkozó különböző szakmai és balesetmegelőzési előírásokat is. Azonban, ahogy azt már hamarabb is kifejtettük, a gyermekeknek ugyan sokszor irreális elképzeléseik vannak az óvoda udvarának

kialakítása kapcsán, mégis lehet ötleteket, releváns információkat kapni ahhoz, hogy az udvart a gyermekek számára legideálisabb módon rendezzék be az óvodapedagógusok.

3.4.4. A gyermekek udvaron töltött ideje

A gyermekeket arról is megkérdeztük, hogy milyen gyakran mennek ki az udvarra, elegendő időt töltenek-e kint. A kérdésre illusztrált négyfokú skálán (egyáltalán nem, ritkán, gyakran, nagyon gyakran) jelölhették meg válaszukat. A kérdésekre minden megkérdezett gyermek válaszolt. A 35 gyerekből 1 óvoda (2,9%) szerint egyáltalán nem, 3 gyermek (8,6%) véleménye alapján ritkán, 11 gyermek (31,4%) szerint gyakran és 20 gyermek (57,1%) szerint pedig nagyon gyakran töltenek időt az udvaron (13. táblázat).

A válaszok alapján a legtöbb gyermek úgy érzi, hogy elegendő időt töltenek az udvaron. Azokat a gyermekeket, akik másképpen vélekedtek befolyásolhatta, hogy a kérdőívek felvételének időszakában gyakran volt rossz, esős idő, így azokon a napokon nem mentek ki az udvarra (ezt egyesek meg is fogalmazták válaszaikban). Itt megjegyezzük, hogy az óvoda Pedagógiai Programja szerint az óvoda minden nap biztosítja a szabad levegőn történő tartózkodást, amennyiben azt az időjárás lehetővé teszi. Ennek megvalósulását az óvodapedagógusok is alátámasztották.

13. táblázat: A gyermekek udvaron töltött idejének gyakorisága

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	1	2,9
ritkán	3	8,6
gyakran	11	31,4
nagyon gyakran	20	57,1
Összesen	35	100

3.5. A gyermekek társaskapcsolatai az óvodában

3.5.1. Játékhoz fűződő kapcsolatok

A kérdőívünk tervezésekor szeretnénk volna felmérni, hogy a gyermekek melyik társukkal játszanak a legszívesebben. A kérdőívünk felvételét megnehezítette a covid járvány következtében kialakult óvodapedagógusi és gyermeki hiányzások. Pedagógus hiányában egyes csoportok összevonásra kerültek, a gyermekek megbetegedése miatt pedig több gyermek

nem tudott a megszokott társaival játszani. Ezen adatok felvétele megnehezített volt, pontos eredmény lehetősége hiányában az adatok kiértékelését nem végeztük el.

3.5.2. Konfliktus helyzetek az óvodában

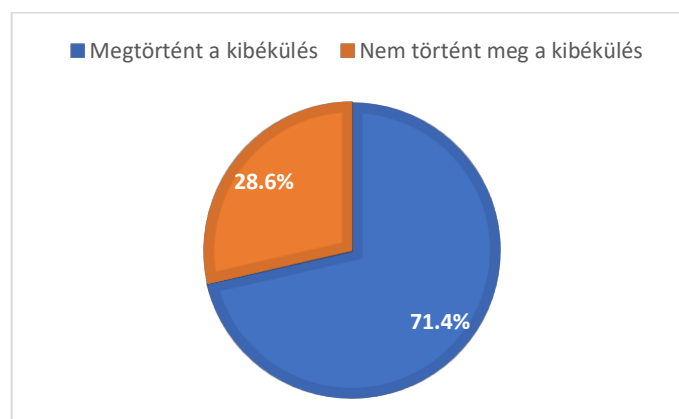
A gyermekeket arról kérdeztük, hogy volt-e már konfliktushelyzete az óvodában. Mivel a konfliktus szót nem biztos, hogy minden gyermek megértette volna, a kérdést úgy tettük fel, hogy „Veszekedtél már az óvodában gyerekekkel, vagy haragudtál már más gyerekekre?” A válaszok alapján a megkérdezett gyermekek 63%-a, azaz 22 fő nyilatkozta azt, hogy veszekedett, vagy haragudott már másra az óvodában, míg 37%, azaz 13 fő felelte azt, hogy vele nem történt ilyesmi (34.ábra). Eredményeink azt mutatják, hogy a gyermekek majdnem két harmada tud feleleveníteni olyan eseményt, amiben más személlyel konfliktusba keveredett.

Abban az esetben, ha a gyermek „igen” választ adott, megkérdeztük, hogy milyen módon tudta megoldani a konfliktus helyzetet. Arra kerestük a választ, hogy a vizsgálatban részt vevő gyerekeknek milyen konfliktusmegoldási stratégiái vannak: vajon kibékültek-e, és ha igen, mit tettek ennek érdekében.

A 22 főből egy gyermek nem adott választ, 6 gyermek (28,6%) állította, hogy az általa felidézett konfliktus után nem békült ki társával. A kibékülést visszajelző gyermekek különböző módokat soroltak fel a konfliktushelyzet megoldására: megbeszélés (3 válasz), bocsánatkérés (3 válasz), közös játék (1 válasz), óvodapedagógus segítségének kérése (1 válasz), konfliktusról való megfélemlítés (1 válasz), óvodapedagógus segítsége nélkül/ saját maga megvédése, például: „*Nem hagytam magam a többiek ellen.*” (2 válasz), egyedi módon, verssel: „*Csináltunk valami kis rövidke verset.*”; „*Itt a béke, Frozen béke.*” (2 válasz), öleléssel (1 válasz), közös nevetéssel (1 válasz). A válaszadók több, mint egyharmada (71,4%) jelezte, hogy sikerült a kibékülési folyamat (13.ábra).

Eredményeink alapján a gyermekek nagy része ismer olyan módszereket, amelyekkel a konfliktushelyzetekben elérheti a békülést. Azonban a gyerekek állítása szerint olyan gyermekek is vannak, akik esetében nem történt meg a békülés. Ezek az adatok is felhívják a figyelmet arra, hogy fontos a gyerekek konfliktuskezelő képességének a fejlesztése, konfliktuskezelési stratégiák tanítása.

13.ábra: Konfliktusmegoldás sikeressége a gyermekek válaszai alapján



Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a gyermekek szerint, miben segített az óvodapedagógus, mi az ő szerepe a gyermekek közötti konfliktushelyzet során. A 22 gyermekből 10 gyermek nem adott választ a kérdésre. 4 gyermek azt válaszolta, hogy nem segített az óvodapedagógus, 5 gyermek azt emelte ki, hogy beszélgetéssel vagy a megbeszélési folyamat lebonyolításában segített, például: „Segített megbeszélni.”; „Azt mondta hogy mondjam meg neki hogy nem jól esett hogy meglöktél.”, egy gyermek pedig a sebének az ellátását emelte ki: „Beragasztotta a sebet, mert elestem.”. Összességében a válaszok egy apró betekintést nyújtanak a gyermekek konfliktusaiba, azok megoldási stratégiáiba.

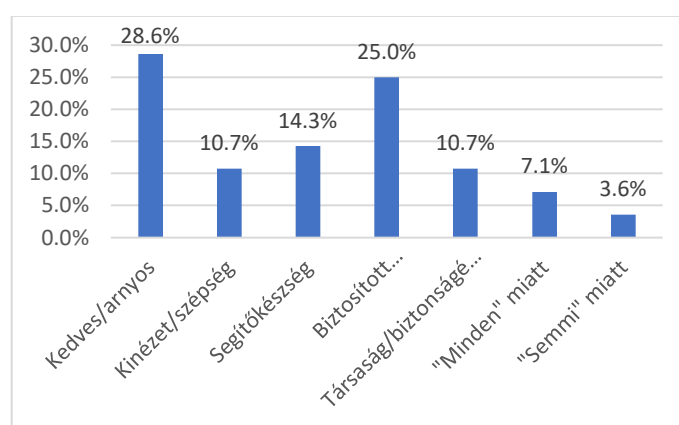
3.5.3. A gyermek és óvodapedagógus kapcsolata

A gyermekektől megkérdeztük, hogy mitől vélik az óvodapedagógusokat „jónak”, milyen aspektusait kedvelik az óvodapedagógusnak. Egyes gyermekek erre a kérdésre nehezebben válaszoltak vagy egyáltalán nem is adtak választ, mert a csoportjukban óvodapedagógus csere történt a kérdőív felvételét megelőző hétén, így nem volt kialakult képük még az új pedagógusról. 35 gyermekből 7 gyermek nem válaszolta meg a kérdést.

A válaszokat tartalmuk alapján 7 kategóriára osztottuk. Az első csoportba tartoznak azok a válaszok, amelyekben a gyermek azt fogalmazta meg, hogy azt szereti az óvodapedagógusában, hogy kedves vele, 8 gyermek (28,6%) válaszolt így. A második kategóriát alkotják a külső tulajdonságokra vonatkozó három válasz (10,7%): „[Az óvónénik] szépek.”; „[Az óvónéniknek] szép hajuk van.”; „Befesti magát, rúzsot csinál.”. A harmadik csoportot a segítőkészséget kiemelő válaszok alkotják, például: „Segítenek, ha valamit nem tudunk megcsinálni.”. A segítőkészséget 4 gyermek (14,3%) fogalmazta meg. A tevékenységek biztosítását hangsúlyozzák az ötödik kategóriába került 7 válasz (25%), például: „Mindenféle jó dolgot kitalálnak, kézműves jó dolgokat.”. A hatodik csoportba azokat a válaszokat (3 válasz,

10,7%) soroltuk, amelyekben a biztonságérzet, társaság nyújtás jelenik meg, például: „*Nem vagyok egyedül.*”; „*Azt [kedvelem az óvónénikben], hogy itt vannak.*”. A hetedik csoport válaszaiban a gyermekek nem tudták megfogalmazni konkrétan, mi az, amit az óvodapedagógusokban kedvelnek, ezért 2 gyermek (7,1%) úgy fogalmazott, hogy „*Mindent.*”. Egy gyermek (3,6%) pedig állítása szerint semmit nem kedvel óvodapedagógusaiban (14.ábra).

14. ábra: Az óvodapedagógusok kedvelésének indokai a gyermekek szemszögéből



A válaszokból kitűnik, hogy az óvodáskor egy-két jellemzője például, hogy a gyermekek társas kapcsolatait még gyakran a külső tulajdonságok határozzák meg. Számukra még a szép, és a jó fogalma nem különül el. A válaszokból azt is tükrözik, hogy mi hogy mély benyomást a gyermekekben az óvodapedagógus kapcsán: észreveszik, ha sminkel vagy éppen jó élményt nyújtott egy-egy tevékenység által. Az a gyermek, aki „semmit” nem kedvel óvodapedagógusaiban, valószínűsíthető, hogy egyéni negatív tapasztalatai vannak az óvodával kapcsolatban. Ez a gyermek beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzd, válaszaiban gyakran megjelenik a verekedés. Későbbi válaszaiból pedig az is kiderül, hogy az óvodapedagógus gyakran szigorú vele.

3.5.4. Az óvodapedagógussal kapcsolatos negatív érzelmek

A gyermekeket arról kérdeztük, hogy vannak-e olyan tevékenységek, amelyeket nem szívesen végez az óvó nénivel. A kérdésre minden megkérdezett gyermek válaszolt. A gyermekek nagy része, 20 fő, azaz 57%, mindent szívesen csinál az óvónénivel. A válaszadók kisebb hányada, 15 gyermek, azaz 43%, szerint van olyan tevékenység, amit nem szívesen végez velük.

Abban az esetben, ha a gyermek „igen” választ adott megkértük, hogy saját szavaival fejtse ki, hogy mit és miért nem csinál szívesen az óvodapedagógussal. A 15 főből 2 gyermek

nem fejtette ki választ. A gyermekek válaszai mind olyan példákat tartalmaztak, amelyekben a gyermek nem leli örömét egy adott tevékenységben, amelyet az óvodapedagógus kezdeményezett. A válaszok között megjelenik az alkotó tevékenységek nem kedvelése: „Mindig valami díszet kell csinálni.”; „Az alkotást nem szeretem, ha nehéz.”. Illetve egyéb óvodai tevékenységi formák közül az ének és a mozgás mellett, a munkajellegű tevékenységeket is kiemelik a gyermekek válaszaikban. Összességében látható, hogy a gyermekek tevékenységekhez fűződő negatív viszonyát nem az óvodapedagógus okozza, hanem a gyermekek egyéni viszonya, tapasztalata az adott tevékenységhez.

Emellett arra is kíváncsiak voltunk, hogy a gyermekek mennyire találják szigorúnak az óvodapedagógust. A kérdésünkre egy szimbólumokkal ábrázolt négy fokú skálán (egyáltalán nem, ritkán, gyakran, nagyon gyakran) kellett a gyermekeknek megjelölniük, hogy milyen gyakran fordul elő, hogy szigorú velük az óvodapedagógus. A gyermekek többsége (14 fő, 41,2%) szerint az óvodapedagógusok egyáltalán nem szigorúak vele, 11 fő (32,4%) szerint csak ritkán szigorúak, 2 fő (5,9%) szerint gyakran, 7 fő (20,6%) szerint pedig nagyon gyakran (14.táblázat).

14.táblázat: Az óvodapedagógus szigorúságának gyakorisága a gyermekek szerint

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	14	41,2
ritkán	11	32,4
gyakran	2	5,9
nagyon gyakran	7	20,6
Összesen	34	100

Abban az esetben, ha a gyermek a „gyakran” vagy a „nagyon gyakran” opciót választotta megkértük, hogy mondjon példát olyan esetre, amikor az óvodapedagógus szigorú volt vele. A 9 gyermek 5 gyermek mondott példát. A válaszaikban két gyermek olyan szituációt írt le, amikor egyértelműen viselkedésével nem az óvoda szabályai szerint cselekedett, például: „Amikor verekedtem.”; „Ha nem alszom.”. Két gyermek pedig nem tudott konkrét példát mondani az óvodapedagógus szigorúságára, viszont úgy érzi, hogy ez rendszeres: „Minden nap, nem tudom miért szigorú.”; „Csak úgy érzem.” A gyermek válaszai kisebb betekintést nyújthatnak abba, hogy miként élik meg az óvodai szabályok betartatását, az óvodapedagógus hozzájuk való viszonyát.

3.5.5. A gyermekek bizalmába zárt személyek

Kutatásunkban azt is vizsgáltuk, hogy kik azok a személyek, akikben a gyermek megbízik annyira. Kíváncsiak voltunk, hogy ha valami rossz történik vele, fél vagy szomorú, akkor kihez fordul. Válaszaikat saját szavaikkal fogalmazhatták meg. A 35 gyermekből két gyermek nem adott választ. A válaszok az óvodapedagógust, a kortársakat, a dajkákat említik. Több olyan gyerek is van (6 fő, 16%), aki szerint senkihez nem fordulhat ilyen esetben. Az óvodapedagógus került a leggyakrabban említésre (az említések 41%), majd a kortársak (32%) és a dajkák (10%).

Abban az esetben, ha a gyermek azt válaszolta, hogy senkihez nem szokott ilyen esetekben fordulni, akkor kértük, hogy indokolja választát. A 6 gyermekből négyen azt állították, hogy nincs szükségük ilyen fajta segítségre, mert saját maguk is képesek magukat megvigasztalni, vagy éppen nem félnek semmitől: „Magamtól megoldom, mert a nagyfiúk megoldanak mindent maguk.”; „Magamtól is meg tudom oldani, hogy ne sírjak.”; „Mert nem félek semmitől csak a pókoktól.”; „Magamat vigasztalom meg gyorsan.”. A két másik válasz hátterében viszont a segítségkéréssel kapcsolatos korábbi élmény vagy tapasztalat állhat: „Azért, mert nem figyeltek ide.”; „Nem szeretek segítséget kérni.”.

Összességében elmondható, hogy alapvetően a gyermekek felnőtt személyhez fordulnak segítségért, amikor rosszkedvük van vagy félnek. Sok esetben ez a személy az óvodapedagógus, de van, hogy a dajka, ritkábban az is előfordul, hogy a kortártársaiktól kérnek segítséget. Ezek a válaszok is szépen tükrözik az életkori sajátosságokat, miszerint az óvodás gyerekek életében meghatározó a felnőtt tekintélyi személy nevelő hatása, aki az érzelmi biztonságot meg tudja teremteni számára.

3.6. Általános jóllét

3.6.1. Gyermekek óvodába járáshoz kapcsolódó attitűdje

Kutatásunk során azt is vizsgáltuk, hogy a gyermekek általánosságban mennyire szeretnek óvodába járni. Válaszaikat egy szimbólumokkal ábrázolt négyfokú skálán (egyáltalán nem, nem szívesen, szívesen, nagyon szívesen) jelölhették meg. A kérdésre 34 gyermek adott választ. A válaszaik alapján 3 gyermek (8,8%) egyáltalán nem jár szívesen, 5 gyermek (14,7%) nem szívesen, 4 gyermek (11,8%) szívesen, 22 gyermek (64,7%) nagyon szívesen jár óvodába (15. táblázat). Az eredmények alapján az általunk megkérdezett gyermekek nagytöbbsége szeret óvodába járni. Az eredmények értelmezése érdekében megkértük a gyermekeket, hogy válaszaikat saját szavaikkal fejtsék ki.

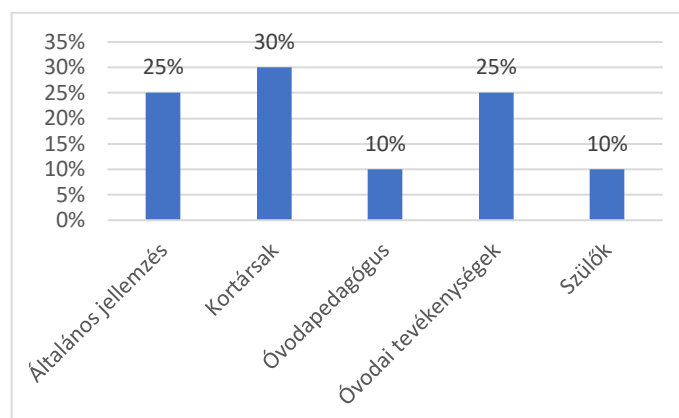
15. táblázat: A gyermekek óvodába járással kapcsolatos attitűdje

	Gyakoriság (fő)	Százalékos megoszlás %
egyáltalán nem	3	8,8
nem szívesen	5	14,7
szívesen	4	11,8
nagyon szívesen	22	64,7
Összesen	34	100

Az óvodába járást pozitívan értékelő 24 gyermekből 20 gyermek fejtette ki valamilyen módon válaszáat. 5 gyermek (25%), életkori sajátosságuknak megfelelően, általánosságban fogalmazta meg, hogy miért szeret óvodába járni, például: „*Mert jók az óvodák.*”. Sokan (6 fő, 30%) a kortársak jelenlétét, a velük való játékot emelik ki válaszukban: „*Szeretek a barátaimmal játszani, kocsizni.*”; „*Mert találkozom a barátaimmal.*”. Van (2 fő, 10%), aki az óvodapedagógusra fekteti a hangsúlyt: „*Mert szeretem az óvónéniket.*”. Mások (5 fő, 25%) az óvodai tevékenységeket, játékot emelik ki: „*Mert szeretek itt aludni és ebédelni.*”; „*Azért, mert szeret kimenni az udvarra.*”. Két gyermek (10%) pedig a szülői hatást emelte ki, érdekes módon mind a ketten édesapjukat említették: „*Mert apa azt akarja, hogy jöjjenek.*”; „*Apa miatt.*” (15.ábra)

A válaszok alapján elmondható, hogy az általunk megkérdezett gyermekeknek a személyes motívumok (barátok, óvodapedagógus személye), és az óvodában zajló tevékenységek teszik vonzóvá az óvodába járást. A válaszok jól tükrözik a személyiségfejlődést, miszerint a szociális fejlettség révén a középső- és nagycsoportos gyermekek számára egyre fontosabbá válnak a személyes kapcsolatok, valamint igénylik a sokoldalú tevékenységeket, tevékenykedtetéseket, melyek tág teret biztosítanak a sokoldalú megismerésnek. Az óvodai tevékenységek során tudja a gyermek kielégíteni természetes tudásvágyát, mozgásigényét és egyéb a fejlődéséhez szükséges tevékenységeket is.

15.ábra: A gyermekek óvodához fűződő pozitív attitűdjének kialakulásában szerepet játszó indokai



Érdekes, hogy a megkérdezett 35 gyermekből 8 gyermek (23%) viszonyul negatív attitűddel az óvodába járáshoz. Megkértük ezeket a gyermekeket, hogy fejtsek ki, miért nem szeretnek óvodába járni. A gyermekek válaszaiból egyrészt egyéni sérelmeik szűrődnek ki, például: „*Nem szeretek külön aludni, nem szeretem nagyon az óvónénit, nem szeretek a kicsik helyett dolgozni.*”; „*Mert valaki azt mutatja, hogy "nem barát vagy jó barát."*” (a gyermek bemutatta kezével a csúfolódó jeleket). Van, aki azért nem szereti, mert elfárad, más pedig a felöltözés és a séta miatt nem szívesen jár óvodába. Egy gyermek pedig már az iskolába járást várja az óvoda helyett. Egy válaszadó kisgyermek pedig úgy fogalmazott: „*Otthon szeretnék maradni, gépezni szeretnék.*” Ebben a válaszban fellelhető az IKT eszközök gyermekekre gyakorolt hatása is.

3.7. A jó óvoda kritériumai a vizsgálatban részt vevő gyermekek szerint

A gyermekeket arra kértük, hogy képzeljenek el egy óvodát, amelybe minden gyerek szívesen járna, és foglalják össze a saját szavaikkal, hogy meglátásuk szerint, milyen lenne az az óvoda. 28 gyermek fogalmazta meg gondolatait az ideális óvodával kapcsolatban. Egyes válaszok lényegre törően tükrözik a gyerekek meglátásait mint például: „*Jó lenne.*” Itt megjegyezzük, hogy a 3-4 éves gyerekek életében még nem különül el a jó és a szép kategóriája. Ami jó, az egyben szép is. Egyes válaszokban részletesen mutatják be a gyermekek az ideális óvoda jellemzőit. A válaszok jól tükrözik a gyermekek gazdag fantáziavilágát:

„*Szivárvány alakú óvoda lenne, minden ember egyszarvú lenne, aki odajárna, minden szivárványos lenne kint, bent pedig sárga.*”

„*Lenne hegyes rész, hogy lehessen hegyet mászni, lenne még hinta, meg olyan hinta, amin van védő a kicsiknek, hogy ne essenek ki.*”

„*Nagyon jó, lenne benne egy ugráló vár, vattacukor labdák, és hógolyózó terem és sószoza*”

„Új óvoda, szivárványos óvoda, barnítószalon a lányoknak, fodrászat, sok legó.”

„Jó sok gyerek megy be oda, és akkor sok gyerekkel tudok játszani és barátkozni.”

Itt lényegesnek tartjuk azt az életkori sajátosságot megemlíteni, hogy az óvodáskorú gyerekek fantáziája hihetetlen gazdagságot mutat. Minden érdekli, sok információt vesz fel, azonban a korábbi tapasztalatok hiánya miatt ezek meglehetősen rendezetlenek. Öt-hat éves korra kialakul a belső- alkotási képesség, melynek köszönhetően a kisgyermek az érzelmeiket alá tudják rendelni egy belül megelevenedő fantáziavilágnak. Ez a képesség, később az olvasástechnika elsajátításában és rutinszerű alkalmazásában nélkülözhetetlen, de minden absztrakciót igénylő gondolkodási művelet kifejlődését segítheti (például objektív megfigyelés, emlékezet, tervezés, matematikai képességek). Ezen képesség hatására válnak képessé befelé nézni, „belső mozit” pergetni, a belső képet nézni. Áttekintve a válaszokat, látható, hogy azokban megelevenedik a gyermekek belső fantáziavilága: a szivárvány alakú óvoda, az egyszarvú óvó néni, a hegymászásra alkalmas hegy az óvodában, barnítószalon és fodrászat a lányoknak. Ugyanakkor gyermekek színes fantáziavilágában fellelhetők a vágyaik a mozgás, játék és a kellemes társas környezet, a barátok iránt.

Az utolsó kérdésünkben a gyermekeket megkértük, hogy fejezzék be azt a mondatot, hogy: „Az én óvodámban az tetszik igazán, hogy...”. Kérdésünkre 27 gyermek fogalmazott meg választ. Az előzőekhez hasonlóan voltak minőségre irányuló válaszok „jó”; „*nagyon jó*”, a játékokra (például: „*vannak jó játékok.*”), mozgásra (például: „*hogyan tudunk fogócskázni.*”), és társas kapcsolatokra (például: „*mindig barátokkal játszunk.*”) vonatkozó válaszok.

Összességében a gyermekek képesek megfogalmazni saját igényeiket, gondolataikat az ideális környezetükkel kapcsolatban. A gyerekek által megfogalmazott kritériumokban megjelennek azok az elemek, amelyek az Óvodai nevelés országos alapprogramja szerint is az óvodai nevelés fontos részét kell alkotnia. Így például a játék jelentősége, mint a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, a komplex testmozgás, aminek be kell épülnie az óvodai élet tevékenységeibe, gyermekek közötti kapcsolatot illetően pozitív attitűd, érzelmi kapcsolat kialakítása. Ezeket a válaszokat figyelembe véve a gyermekek válaszai összhangban vannak az ONAP bizonyos tartalmi elemeivel.

4. Összegzés

Adaptált mérőeszközünk megfelelőnek bizonyult az 5-6 éves gyermekek saját óvodájukkal kapcsolatos véleményeik felméréséhez. A „smile”- szimbólumokat tartalmazó skála megsegítette a gyermekek válaszadását. A gyakoriságra vonatkozó kérdések megválaszolása tapasztalataink alapján még nehézséget jelent a korosztály számára. Az adaptált mérőeszközünk teret nyit további, nagymintás vizsgálatok elvégzéséhez.

A kutatásunk eredményeképpen a gyermekek válaszai betekintést nyújtottak gondolatvilágukba, érzelmeikbe az óvodai intézményes nevelés kapcsán. A vizsgálatunkban résztvevő gyermekek képesek voltak az óvodásgyermekek fejlettségi szintjének megfelelően szubjektív véleményeket megfogalmazni az óvodájukban folyó nevelői munka kapcsán. Válaszaikban megjelenik a korosztályra jellemző érzelmi telítettség, az énközpontú világkép és a mágikus gondolkodás.

Az eredményeket elemezve megállapítottuk, hogy a vizsgálatban részt vevő óvodáskorú gyerekeknek vannak elvárásaik a saját óvodájukat illetően. A valóság és a képzelet elemeit ötvözve sajátos elképzelésekkel rendelkeznek a jó óvoda „kritériumairól”.

Összességében a megkérdezett gyerekek elégedettek a saját óvodájukban folyó nevelés történéseivel és az őket körülvevő környezettel, az óvodában folyó pedagógiai tevékenységekkel. Az óvodai nevelés országos alapprogramjának óvodaképe többnyire harmonizál a gyerekek válaszaiból kirajzolódó óvodáról alkotott kép összetevőivel. Elmondható, hogy az irányelvek megfelelő alkalmazása, többek között a játékoság, a testmozgás, a biztonságos légkör kialakítása, tükröződik a gyermekek beszámolóiból.

Irodalom

- Atkinson, R. C. & Hilgard, E. (2005): *Pszichológia*. Osiris Kiadó.
- Balogh, É. (2008): *Fejlődéslélektan I*. Didakt Kft.
- Forgács, A. (2009): *ISCED – Az oktatás egységes nemzetközi osztályozási rendszere*. Oktatókutató és Fejlesztő Intézet. <https://ofi.oh.gov.hu/isced-az-oktatás-egységes-nemzetközi-osztályozási-rendszere> (2022.01.24.)
- Golyán, Sz. (2019): *A kisgyermekkorú elégedettség prediktív erejének longitudinális vizsgálata*. Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat, 7. évfolyam, 2.-3. szám. <https://ojs.elte.hu/gyermeknevelés/issue/view/39/9> (2023. 02.21.)
- Hercz M., Ráczné Oláh, E. & Takács, N. (2015): *Pályakezdő óvodapedagógusok túlélőkészlete*. Online tankönyv, Szegedi Tudományegyetem. ISBN 978-963-306-424-5. http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/Plyakezd_vodapedaggusok_tllkszleteV3/11_vodakpek.html (2022.01.24.)
- József, I. (2011): *Fejlődépszichológia*. Online tananyag, Kaposvári Egyetem. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/kaposvari_anyag/jozsef_istvan/index.html (2023.01.16.)
- Martinsen, M. T. (2015): *Structural condition for children's play in kindergarten*. Nordic Early Childhood Education Research Journal Vol. 10. P.1-18. <https://nordiskbarnehageforskning.no/index.php/nbf/article/view/121/122> (2022.10.15.)
- Merewether, J. (2015): *Young Children's Perspectives of Outdoor Learning Spaces: What Matters?*. Australasian Journal of Early Childhood Volme 40. <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/183693911504000113> (2022.10.15.)
- Pyle, A. & Alaca, B. (2018): *Kindergarten children's perspectives on play and learning*. *Early Child Development and Care*. 188:8, 1063- 1075, DOI: 10.1080/03004430.2016.1245190 <https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/96541/5/Kindergarten%20childrens%27s%20perspectives%20on%20play%20and%20learning.pdf> (2022.10.15.)
- Tancz, T. (2011): *A kommunikáció és a nyelv fejlődése a kora gyerekkorban*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar. http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html (2023.01.16.)
- Vargáné Szabó, Gy. (2000): *Mit szeret és mit nem szeret a gyerek az óvodában, és mit szeretne még csinálni?* Horváth és Dubecz Oktatási Tanácsadó Bt. http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UsccIAFC7w8J:www.nefmi.gov.hu/letolt/kozokt/gyermekek_elegedettsege.doc&cd=14&hl=hu&ct=clnk&gl=hu (2023.02.21.)

Várhegyi, M. (2017): *Az óvodával szembeni elvárások – több nézőpontból*. Pallasz Athéné Egyetem.
https://online.otdk.hu/uploads/dolgozatok/020b29e6fcc917bf2bd12d3ee8452d/palyamunka_49397_0170.pdf (2022.01.24.)

Zentai, G. & Józsa, K. (2014): *Óvodás gyermekek gondolkodási képességének fejlesztése: egy fejlesztő program módszerei és eredményei*.
https://www.academia.edu/25648302/ÓVODÁS_GYERMEKEK_GONDOLKODÁSI_KÉPESSÉGÉNEK_FEJLESZTÉSE_EGY_FEJLESZTŐ_PROGRAM_MÓDSZEREI_ÉS_EREDMÉNYEI?bulkDownload=thisPaper-topRelated-sameAuthor-citingThis-citedByThis-secondOrderCitations&from=cover_page (2022.10.15.)

Zsolnai, A. (2018): *A szociális kompetencia fejlődése és fejlesztési lehetőségei gyermekkorban*.
http://real-d.mtak.hu/1136/1/dc_1503_17_tezisek.pdf (2023.01.16.)

Jogszábak, törvények, statisztikák:

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról

Eurostat – Statistics explained (2020): *International Standard Classification of Education (ISCED)*.
ISSN 2443-8219. [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)#Implementation_of_ISCED_2011_28levels_of_education.29](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED)#Implementation_of_ISCED_2011_28levels_of_education.29) (2022.01.24.)

Eurydice (2022): *National Education Systems*. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/national-description_en (2022.01.24.)

Oktatási Hivatal (2019): *Kiegészítő útmutató - az Oktatási Hivatal által kidolgozott, Útmutató a pedagógusok minősítési rendszerében a Pedagógus I. és Pedagógus II. fokozatba lépéshez c. dokumentumhoz*. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/pem/ovoda_kieg_2018.pdf (2022.01.24.)

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: A négy ország 3-6 éves gyermekeket nevelő intézményeinek összehasonlítása...	10
2. táblázat: Az interjú kérdéseinek témakörei	29
3. táblázat: Az óvoda játékainak értékelése.....	35
4. táblázat: A gyermekek véleményének kérdésének gyakorisága a gyermekek elmondása alapján	38
5. táblázat: A beszélgetőkörből alkotott vélemények eloszlása	39
6. táblázat: A gyermekek véleményének megoszlása arról, hogy milyen gyakran kéri ki az óvodapedagógus a gyerekek véleményét a reggeli beszélgetőkör témáját illetően	42
7. táblázat: Gyermekek beleszólási lehetősége a közös tevékenységek kiválasztásába.....	43
8. táblázat: Olyan foglalkozás előfordulási gyakorisága, amelyen nem szívesen vesznek részt a megkérdezett gyerekek	45
9. táblázat: A társakkal való közös tevékenység értékelésének eloszlása	46
10. táblázat: A gyermekek közös tevékenységgel kapcsolatos véleményük óvodapedagógussal való megosztása.....	49
11. táblázat: Gyermekek véleménye az óvoda udvaráról.....	50
12. táblázat: A gyermekek véleményének kikérése az óvodapedagógusok által az udvar kialakítását illetően.....	53
13. táblázat: A gyermekek udvaron töltött idejének gyakorisága	54
14. táblázat: Az óvodapedagógus szigorúságának gyakorisága a gyermekek szerint.....	58
15. táblázat: A gyermekek óvodába járással kapcsolatos attitűdje	60

Ábrák jegyzéke

1. ábra:	8
a német oktatási rendszer felépítése	8
2. ábra:	9
a magyar oktatási rendszer felépítése	9
3. ábra: a megkérdezett gyermekek életkor szerinti megoszlása	27
4. ábra: a gyermekek által kedvelt terek jelölésének százalékos eloszlása	31
5. ábra: a kedvelt helyiségekkel kapcsolatos indokok	32
6. ábra: a gyermekek által megnevezett nem kedvelt helyiségek eloszlása	34
7. ábra: a beszélgetőkör témái a gyermekek emlékezete alapján	39
8. ábra: a beszélgetőkör kedvelésének indokai	40
9. ábra: az óvodapedagógussal közösen végzett kedvelt tevékenységek témáinak százalékos eloszlása	44
10. ábra: a közös tevékenységekről döntő személy a gyermekek válaszai alapján	48
11. ábra: a gyermekek udvari játéktevékenységének formái	50
12. ábra: az udvar kedvelésének indoklása	51
13. ábra: konfliktusmegoldás sikeressége a gyermekek válaszai alapján	56
14. ábra: az óvodapedagógusok kedvelésének indokai a gyermekek szemszögéből	57
15. ábra: a gyermekek óvodához fűződő pozitív attitűdjének kialakulásában szerepet játszó indokai	61

Mellékletek

Óvoda a gyermekek szemszögéből

Gyermek azonosítója:

születési dátum+óvodai jel (Pl. 19800220cseresznye)

Interjú ideje:

Gyermek neve: a) fiú b) lány

Gyermek életkora:

Rendelkezik-e a gyermek szakértői véleménnyel?

a) igen b) nem

Amennyiben igen, mi a gyermek diagnózisa?

.....

Ismerkedési folyamat: Először bejárjuk a vizsgált gyermekekkel az óvodát, és megfigyeljük a csoportszobákat. (egyszerre maximum 4 gyerekekkel)

Jegyzet:

Megfigyelési szempontok:
Hogyan viselkedik a gyermek a megismerkedési folyamat közben? Melyik helyiséget/csoportszobát mutatja be szívesen?

Szia, én vagyok. Elmondod nekem, hogy téged hogy hívnak?

Mi óvodapedagógus hallgatók vagyunk, és azt szeretnénk megtudni, hogy mi a véleménye az óvodáról az ide járó gyermekeknek. Mi az, ami nagyon jó, és mi az, amit nem szeretsz az óvodában. Arra gondoltunk, hogy egyszerűen megkérdezzük titeket, gyerekeket, mivel ezt ti tudjátok a legjobban, ugye? Segítesz nekünk?

A vizsgálat menete:

Felteszek kérdéseket, amikre vagy válaszolnod kell, vagy a helyes választ be kell majd jelölnöd.

Nagyon izgatott vagyok, hogy milyen válaszokat fogsz adni. Nyugodtan elmondhatod azt is, ha valami nem tetszik az óvodában. Természetesen, ha az adott kérdésre nem szeretnél válaszolni, akkor nem muszáj felelned.

Jelmagyarázat: Szempontok, a kérdőív témakörei

A: Szabad játék	E: Társas kapcsolatok
B: Reggeli beszélgető kör	F: Társas kapcsolatok ábrázolása
C: Közös tevékenységek	G: Általános érzelmi állapot – légkör
D: Udvar, mint játéktér	H: Egy jó óvoda kritériumai gyermeki szemmel

(Vigyázat! A jegyzetnél és az adatok kiértékelésénél tegyen különbséget felnőtt és a gyermek között !) Old. 69 (E5c)

A rész: Szabadjáték

Arról szeretnék veled először beszélgetni, hogy mivel játszol szívesen az óvodában?

A1: Nemrégiben mutattad nekem, hogy a csoportszobákban és az óvodában különböző játszósarkok és különböző helyiségek (pl. csoportszoba, terasz, udvar, tornaterem) vannak, ahol játszhattok.

A1-a: Melyik játszósarkot vagy játszóteret szereted a legjobban?

▪ Építősarok ▪ Pihenő sarok ▪ Babasarok ▪ Gyurmázáshoz, festéshez, kézimunkához kialakított hely	▪ Mesesarok ▪ Mozgásos játékokhoz biztosított hely ▪ Sószoba
--	--

A1-b: Mi tetszik neked ezekben a helyiségekben a legjobban?

A1-c: Van még olyan helyiség, ami tetszik neked?

- Nem
- Igen:

(*Pl.: Itt azokat a csoportszobában és óvodában található helyiségeket soroltuk fel, amelyek a vizsgált óvodában megtalálhatóak.)

A2: Melyik helyiséget nem találsz annyira jónak? (Több válasz is lehetséges.)

▪ Építősarok ▪ Pihenő sarok ▪ Babasarok ▪ Gyurmázáshoz, festéshez, kézimunkához kialakított hely	▪ Mesesarok ▪ Mozgásos játékokhoz kialakított hely ▪ Sószoba
--	--

A2-b: Mi nem tetszik a csoportszobádban?

Nézd csak, a következő kérdésekre bejelölheted a választ!

Szeretném megtudni, mennyire tartasz bizonyos dolgokat jónak. Itt látsz négy arcot. Az egyik jelentése az „egyáltalán nem jó”, a másiké a „nem jó”, a harmadiké a „jó” és a negyediké a „nagyon jó”.

Próbáljuk is ki. Mutasd meg nekem, mennyire ízlett ma a reggeli?
Nagyon jó volt, jó volt, nem volt jó vagy egyáltalán nem volt jó?
Mit ettél ma?

És most itt bejelölheted, hogy milyen jónak találsz a játékokat a csoportszobában:

A3: Összességében milyennek találsz a játékokat a csoportszobában?

			
egyáltalán nem jó	nem jó	jó	nagyon jó

A3-a: Ha valamiről a gyermek úgy gondolja, hogy jó vagy nagyon jó, megkérdezzük: Miért tartod jónak?

A3-b: Ha nem jó/egyáltalán nem jó, megkérdezzük: Miért nem tartod jónak?

A4: Van ötleted, milyen játékoknak kellene még a csoportszobában lenniük?

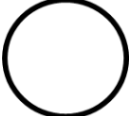
- nem
- igen:

A4-a: Beszéltél már az óvó néniknek az ötleteidről?

- nem
- igen:

A4-b: Mit mondott rá?

A4-c: Milyen gyakran kéri ki az óvó néni a gyerekek véleményét arról, hogy milyen játékra van szükségük?

			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

B rész: Irányított csoportos tevékenység (reggeli beszélgető kör)

Azt hallottam, hogy minden nap/időnként tartotok közös reggeli beszélgető kört.¹

B1: Mit szoktatok csinálni ezeken a beszélgető körökön?

B2: Milyennek tartod ezeket a beszélgető köröket?

			
egyáltalán nem jó	nem jó	jó	nagyon jó

B2-a: Ha jó/nagyon jó, megkérdezzük Mit tartasz bennük jónak?

¹ Amennyiben a gyerekek nem értik a beszélgető kör kifejezést, rávezető magyarázattal kell segíteni a kérdés megértését. Például „amikor az óvó néni kéri, hogy üljetek le a szőnyegre, és meséljetek például arról, hogy mit csináltatok a

B2-b: Ha nem jó/egyáltalán nem jó, megkérdezzük: Miért nem tartod jónak?

B3: Van ötleted, hogy milyen témákról beszélgethetnétek még ezeken a beszélgető körökön?

- nem
- igen:

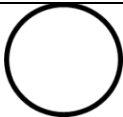
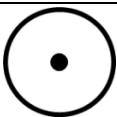
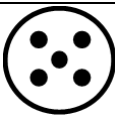
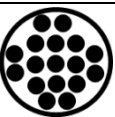
B3-a: Meséltél már az ötletedről az óvó néniknek?

- nem
- igen:

B2-b: Mit szóltak hozzá az óvó néni?

B3-c: Milyen gyakran kérdezik meg az óvó néni a gyerekeket, hogy miről szeretnétek beszélgetni a beszélgető körön?

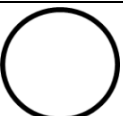
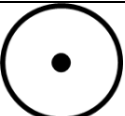
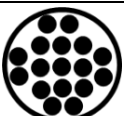
hétvégén, vagy miben segítettetek anyának otthon, azokat a beszélgetéseket beszélgető körnek nevezzük.

			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

C rész: Közös tevékenységek

Az óvodában bizonyos dolgokat együtt csináltok az óvó nénivel. (Közösen vesztek részt projektekben, játékokban, mesefoglalkozásokban, együtt rajzoltok, kézi munkáztok stb.)

C1: Eldöntheted egyedül, hogy mi az, amit a társaiddal együtt közösen szeretnél csinálni?

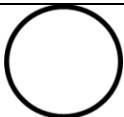
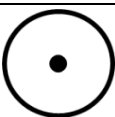
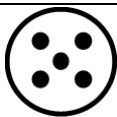
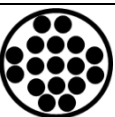
			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

C2: Mi az, amit az óvó nénivel közösen csináltál és nagyon tetszett neked?

C2-a: Vannak más dolgok is, amik tetszettek neked?

(Vigyázat! A jegyzetnél és az adatok kiértékelésénél tegyen különbséget felnőtt és a gyermek között !) Old. 73 (E5c)

C3: Van olyan közös program, amiben nem szívesen veszel részt?

			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

C3-a: Amennyiben a válasz gyakran vagy nagyon gyakran, a következő kérdést tesszük fel: Tudsz mondani egy példát?

C4: Összességében, hogyan értékeled azokat a dolgokat, amiket a társaiddal közösen csináltok?

			
egyáltalán nem jó	nem jó	jó	nagyon jó

C4-a: Ha jó/ nagyon jó, megkérdezzük: Mit tartasz a közös tevékenységekben jónak?

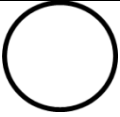
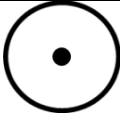
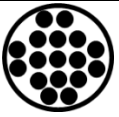
C4-b: Ha nem annyira jó/ egyáltalán nem jó, megkérdezzük: Miért nem találsz jónak a közös tevékenységeket?

C5: Van ötleted, hogy milyen más dolgokat tudnátok még a társaiddal közösen végezni?

- nem
- igen:

C5-a: Ki találja ki ezeket a közös tevékenységeket/játékokat?

C5-b: Milyen gyakran oszthatjátok meg a véleményeiteket? Milyen gyakran mondhatjátok el, hogy mennyire tetszett nektek egy közös tevékenység, például a játék?

			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

D rész: Udvar, mint játéktér

Láttam, hogy az óvodának van egy szép nagy udvara.

D1: Mit játszol szívesen az udvaron?

D2: Hogy tetszik az udvar?

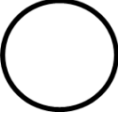
			
egyáltalán nem jó	nem jó	jó	nagyon jó

D2-a: Ha jó/ nagyon jó, megkérdezzük: Mit találsz benne jónak?

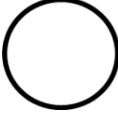
D2-b: Ha nem annyira jó/ egyáltalán nem jó, megkérdezzük: Miért nem jó szerinted az udvar?

D3: Ha te lennél itt az óvó néni és eldönthetnéd, hogy hogyan nézzen ki az udvar, milyen lenne az udvar kinézete, és ha lehetne, mit változtatnál rajta?

D3-a: Milyen gyakran választhatják ki a gyerekek, hogy hogyan nézzen ki az udvar, milyen játékok legyenek az udvaron?

			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

D4: Szerinted elegendő időt játszotok az udvaron?

			
egyáltalán nem gyakran	nem gyakran	igen, gyakran	nagyon gyakran

E rész: Társas kapcsolatok

A következőkben most a barátaidról szeretnék kérdezni.

E1: Kik a barátaid az óvodában? Kikkel játszol szívesen?

E1a/b FIÚK	E1b/c LÁNYOK

Megjegyzés: Itt csak a gyerekeket kell megnevezni, a felnőttekről később teszünk fel kérdéseket.

A veszekedés mindenhol megtalálható. Gyakran veszekedünk például a játékok, barátok miatt, vagy azért, hogy valaki elsőnek csinálhasson valamit.

E2: Veszekedtél már az óvodában gyerekekkel, vagy haragudtál már más gyermekre?

- a) igen
- b) nem

E2a: Hogyan békültetek ki? Mit tettél azért, hogy kibéküljetek?

E2b: Hogyan segített az óvó néni?

E2c: Hogyan segített még?

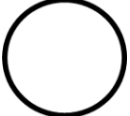
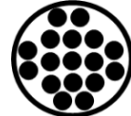
E3: Mit szeretsz az óvó nénikben?

E4: Van olyan, amit nem szívesen csinálsz az óvó nénikkel?

- a) igen
- b) nem

E4a: Amennyiben igen, megkérdezzük: Mit és miért nem? Tudsz rá példát mondani?

E4b: Mit gondolsz, az óvó nénik nagyon szigorúak veled? Milyen gyakran fordul elő, hogy szigorúak?

			
egyáltalán nem	ritkán	gyakran	nagyon gyakran

E4c: Hogyha gyakran vagy nagyon gyakran, megkérdezzük: Tudsz rá példát mondani, mikor voltak szigorúak veled?

E5: Időnként mindenki szomorú, vagy dühös, mert valami rossz történt. Hogyha valami rossz történik, olyankor jó, ha valaki tud nekünk segíteni, vagy meg tud minket vigasztalni.

Hogyha valami nagyon rossz történik veled, vagy nagyon félsz valamitől, vannak az óvodában olyan gyerekek vagy felnőttek (pl. óvó néni, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, dajka)², akikhez tudsz fordulni?

-
- Senkihez

E5c: Ha senkihez: Miért nem fordulnál az óvodában senkihez sem segítségért?

F rész: Társas kapcsolatok ábrázolása

F1: Nézd csak, van egy korongom különböző színekben. Ezek a körök azokat a gyerekeket jelzik, akiket az előbb említettél.

Ez a tiéd, ráírom a nevedet. Tedd, kérlek, középre ezt a kört.

Most vegyük az előbb említett fiúkat és lányokat az óvodából, akiket az előbb megneveztél és írjuk ide a nevüket a narancssárga körbe.

Ha a gyermek más személyeket is bele szeretne írni, ezeket a személyeket utólag az E1-től E5- ig be kell írunk. Fordítva, ha a

² (pl. óvó néni, fejlesztő pedagógus, gyógypedagógus, dajka – célszerű a csoporthoz tartozó felnőtteket név szerint megemlíteni)

(Vigyázat! A jegyzetnél és az adatok kiértékelésénél tegyen különbséget felnőtt és a gyermek között !) Old. 77 (E5c)

gyermek egy személyt nem említ az E1-E5 feladatokból, akkor egyeztetni kell vele, és törölni azt a személyt.

Most arra kérlek, hogy tedd azokat a gyermekeket a céltáblára, akikkel szívesen vagy együtt az óvodában. Ez azt jelenti, hogy azokat a gyerekeket, akikkel szívesen csinálsz valamit, tedd közel magadhoz, azokat a gyerekeket, akikkel pedig nem szívesen vagy együtt, tedd messzire magadtól, ide a külső körbe.

Fontos, hogy csak az 1-3 kört használja. A neveket nyomtatott betűkkel írjuk a körbe. Fontos: meg kell nézni, hogy a nevek felismerhetők-e.

F2: Szeretnél még több barátot az óvodában?

- Igen
- Nem

Most arra kérlek, hogy ugyanezt tegyük meg a csoport felnőtteivel (az óvó nénikkel, dajka nénivel stb.) is. Azt mondtad, hogy az óvó nénidet _____ hívják. (sárga körbe beírni)

Kérdés: Van olyan felnőtt, akivel nem szívesen vagy együtt?

Hely a gyermekek megjegyzéseihez:

G rész: Általános érzelmi állapot – légkör

G1: Mondd el a saját szavaiddal, hogy mennyire jársz szívesen óvodába?

			
egyáltalán nem	nem szívesen	szívesen	nagyon szívesen

G1a: Hogyha szívesen/ nagyon szívesen, megkérdezzük: Miért jársz szívesen óvodába? Indokold meg!

G1b: Ha nem annyira szívesen/ egyáltalán nem, megkérdezzük: Miért nem jársz szívesen óvodába?

(Vigyázat! A jegyzetnél és az adatok kiértékelésénél tegyen különbséget felnőtt és a gyermek között !) Old. 78 (E5c)

H rész: Egy jó óvoda kritériumai gyermeki szemmel

Köszönöm. Nagyon sok mindent megtudtam tőled, amit még nem tudtam az óvodáról. De van még egy kérdésem, ami még nagyon érdekel.

H1: Képzeld el egy óvodát, amit minden gyermek nagyszerűnek tart, és ahova mindenki szívesen jár. Milyen lenne ez az óvoda? Van ötleted?

Mondok neked egy mondatot, fejezd be úgy, ahogy gondolod...

„Az én óvodámban az tetszik igazán, hogy ...”
.....

Köszönöm szépen a nagyszerű interjút!

X1: Vége az interjúnak:

X2: Időtartam: perc

X3: Megjegyzések helye az interjúval kapcsolatban:

Mi tűnt fel az interjú során? Általános benyomások:

Milyen volt a beszélgetési légkör? Nyitott/ Zárkózott volt-e a gyermek? Következetes / következtelenek voltak-e a válaszok? Az interjú teljesen kivitelezett volt/ félbehagyott maradt az interjú? Ennek okai? Zavaró tényezők az interjú során?

Értékelő lap

Gyerek:

Óvoda:

A rész: Szabadjáték

A3: Elégedettség: játékokkal + -

A4c Részvétel a játékokban + -

B rész: Reggeli beszélgető kör

B2: Elégedettség a reggeli beszélgető körrel kapcsolatban + -

B3c: Részvétel a reggeli beszélgető körben + -

C rész: Óvodai foglalkozások és közösségi tevékenységek

C4: Elégedettség a közösségi tevékenységekkel kapcsolatban + -

C5b: Részvétel a közösségi tevékenységekben + -

D rész: Kert/udvar

D2: Elégedettség a kerttel/udvarral + -

D3a: Részvétel a kertben/udvaron + -

G rész: Jó közérzet

G1: Elégedettség az óvoda légkörével kapcsolatban + -

Pozitívumok száma: _____

E rész: Társas kapcsolatok

E1: Gyerekek barátainak száma: /3 vagy több +

E2: Gyerekekkel való konfliktusok száma: /1 vagy több +

E3: Felnőttek való pozitív kapcsolatok száma: /1 vagy több +

E4: Felnőttekkel való viták száma: / egyáltalán nem, ritkán +

E4b: A felnőttek túl szigorúak: / egyáltalán nem, ritkán +

E5: Érzelmi támogatás: /1 vagy több +

F rész: Szociális kapcsolatok ábrázolása

A kör belső részén lévő emberek száma: /3 vagy több +

A kör külső részén lévő emberek száma: /0 +

Értékelési útmutató:

Elégedettségi index:

(pozitív vélemények száma)

(Elégedettség értékelése pl.: $4/5 = 0,8$)

Részvételi index:

(Vigyázat! A jegyzetnél és az adatok kiértékelésénél tegyen különbséget felnőtt és a gyermek között !) Old. 80 (E5c)

(pozitív vélemények száma/ vélemények száma)

(Részvétel értékelése pl.: $\frac{1}{4} = 0,25$)

Kapcsolati index:

(kapcsolatok száma)

Magyarázat a kiértékeléshez:

A négyfokú skálán való értékeléssel kapcsolatos gyermeki válaszok.

 	 
---	---

 = =

Az elégedettséggel és részvétellel kapcsolatos pozitív és negatív válaszok számát összeadjuk, és jelöljük az értékelő lapon.

Végül a pozitív válaszok számát az elégedettséggel és a részvétellel kapcsolatosan összegezzük, és az értékelő lapon beírjuk a megfelelő sorban.

A pozitív értékelések száma és a gyermek által a témában adott összes értékelés hányadosa adja az elégedettségi és a részvételi indexet.

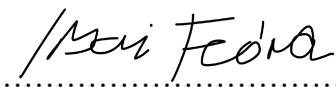
(Vigyázat! A jegyzetnél és az adatok kiértékelésénél tegyen különbséget felnőtt és a gyermek között !) Old. 81 (E5c)

NYILATKOZAT

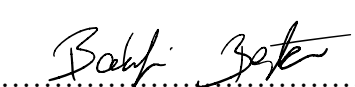
Kijelentjük, hogy mesterséges intelligencia alkalmazást/programot (pl. képalkotó, szövegalkotó) nem használtunk a dolgozat készítése során.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul vesszük, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magunk készítettük, illetve mesterséges intelligencia alkalmazás/program segítségével vettük igénybe vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogi jogsértés ténye merül fel, a Szekció megtagadja a dolgozat befogadását.

Dátum: Szeged, 2024.05.25.


.....

Irsai Flóra


.....

Bánfi Berta


.....

Varga Sára Éva